Date :- 11 01 2024 Navkonkan Education Society's Roll No.

D.B.J. College, Chiplun

Preliminary Examination 2023-2024

XII Arts, Commerce & Science

Time :- 3 Hours Sub:- English Pages:- 7 Marks:- 80

Importance Instructions :

(1) Each activity has to be answered in Complete sentence/sentences. Answer written in only one word will not be given complete credit. Only the correct activity number written in case of options will not be given any credit.

(2) Web diagrams, flow charts, tables etc. are to be presented exactly as they are with answers.

(3) In point 2 above, only the words written without the presentation of activity format / design, will not be given credit. Use of colour pens / pencils etc. is not allowed. (Only blue / black pens are allowed.)

(4) Multiple answers to the same activity will be treated as wrong and will not be given any credit.

(5) Maintain the sequence of the Sections / Question Nos / Activities throughout the activity sheet.

SECTION – I : PROSE
[Reading for comprehension, Language study, Summary, Mind Mapping]

Q.1 – A] Read the extract and complete the activities given below. – [12] [16]

This is not to say that I did not like Science or Mathematics. In fact, I loved these subjects. However, I did not study them only for scoring maximum marks in the examinations. I used to study these subjects or any subject for that matter for its inherent beauty. I found Newton's law of motion beautiful and Pythagorean Theorem elegant. I loved solving problems of Physics and Mathematics of the 9th standard when I was in the 7th, not to show off, but just because I used to get involved in solving them. I used to love problem-solving and used to enjoy finding out the most elegant method of solving them. Obviously, these problems were not a part of the curriculum, but I enjoyed the whole process. This attitude of looking beyond marks or examinations and to seek joy in solving any challenging problem helped me to develop a 'problem-solving' attitude which came handy when I appeared for my IIT entrance (JEE) because this exam is completely based on your problem-solving ability and the ability to think not only logically but quickly and rapidly.

I scored 100% marks in Mathematics in almost all the examinations that I appeared for from my 1st standard until IIT, barring only a few times. I stood 16th in the SSC Board (at that time, this examination was for the whole of Maharashtra, including Nagpur) and I stood 1st in the University in all subjects put together. Those days, you could get an admission into IIT without the entrance test (JEE) if you had secured the 1st rank in the University. Therefore, I did not have to appear for the entrance test to get the admission into IIT, but nobody in Solapur told me about it, for I doubt if anybody in Solapur even knew about this rule. Therefore, I appeared for the entrance examination, and I secured a very good rank in the same.

A-1] Read the following sentences and state whether they are true or false. Correct the false statements and rewrite them **[2]**

i) The writer did not like Mathematics and Science

ii) The writer studied Mathematics and Science only for scoring maximum marks in exams.

iii) The writer's skill at solving problems helped him in his IIT enterance exam.

iv) The writer scored 100% marks in Mathematics in almost all the examinations he appeared for.

A-2] Write two achievements of the writer in Mathematics. **[2]**

A-3] The writer used to solve the problems of Physics and Mathematics. Write its importance in the life of the writer. **[2]**

A-4] Explain in short the importance of the subjects that you are learning in class 12th **[2]**

A-5] Language Study. **[2]**

I] These problems were not a part of the curriculum, but I enjoyed the whole process. (Rewrite using a subordinating conjunction)

II) I found Newton's law of motion beautiful. And Pythagorean Theorem elegant. [Use 'Not only _____ but also' and rewrite the sentence.

A-6] Vocabulary [2]

Find the antonyms of the following words from the extract.

i) Minimum –

ii) Slowly –

iii) Excluding –

iv) Easy –

B] Language study (Non – Textual Grammar) [4]

B-I] Do as directed [3]

i] Both the partners have signed this agreement in haste. (Write the correct form of 'Passive Voice' of the above sentence from the alternatives given below.)

a] This agreement had been signed in haste by both the partners.

b] This agreement has been signed in haste by both the partners.

c] This agreement have been signed in haste by both the partners.

d] This agreement was signed in haste by both the partners.

ii] 'This may make it difficult to deal with any complication'. [Following are the four options. Find out correct alternative showing certainty]

a] This can make it difficult to deal with any complication.

b] This might make it difficult to deal with any complication.

c] This will make it difficult to deal with any complication.

d] This have made it difficult to deal with any complication.

iii] This step was taken but rarely. (Choose from the options the correct negative sentence.)

a] This step was not taken rarely.

b] This step was not taken but rarely.

c] This step was not taken very often.

d] No step was taken rarely.

B-II] Spot the error in the given sentence and rewrite the correct sentence. [1]

Mr. Mehta is one of the richest businessman in the city.

Q.2] Read the extract and complete the activities given below. [12] [18]

Shakespeare has rightly said, "Give many thy ears but few thy tongue." Listening is indeed an art which needs to be cultivated. Most of us merely hear we don't listen.

According to the dictionary, the word 'listen means 'to hear with thoughtful attention'. However many a time a friend may be confiding his inner most secrets to us, but our thoughts wander away. We don't pay attention to his words.

Though we may seem to be listening to him, we are in fact, miles away, lost in another world. Many of us may not be able to recall what someone said even five minutes back.

One reason why people are so inattentive today might be that they are becoming increasingly self-centered. 'When the focus is one of the individual, listening to other people suffers,' is the view of the eminent psychiatrists. Ecocentrism and selfishness make people interested only in themselves and their lives, as a result they are not even interested in listening to others.

In conversation, listening plays a crucial role. A good conversationalist is also a good listener. Unfortunately, more often than not, we are only interested in hearing the sounds of our own voices. The art of conversation consists as much in listening politely, as in talking agreeably. Being properly heard builds up your self-confidence and help to boost your self-image.

This does not of course mean that you only listen silently, and do not take part in the conversation at all. This may make the other person feel that you are not interested in his talk. or are bored at all. An occasional nod or a brief statement like 'I understand' and 'yes go on' reassures the person that you are paying attention to what he is saying. Listening today, seems to have become a forgotten art. Perhaps the problems begins at home. Everybody is to engrossed in the T.V. serials or mobile phones to bother to listen to the other family members. Dinner time is spent in silence, eyes glued to the T.V. Even if somebody tries to talk, he is immediately silenced. As a result, no one really listens to views, aspirations, dreams or fears of the family members. This is a dangerous trend.

A-1] Write our four reactions when a friend confides his secret to us [2]

i] _____ _____ ii] _____ _____

iii] _____ _____ iv] _____ _____

A-2] ' People are so inattentive today' Give the reason from extract. [2]

A-3] ' The problem of listening begins at home' Explain this statement with the help of extract. [2]

A-4] 'A Good conversationalist is also a good listener' Explain it in your own words. [2]

A-5] Language study. [2]

Do as directed.

1] They are becoming increasingly self–centered.

[Change the sentence into present perfect tense.]

2] The problem begins at home.

[Frame a Wh- question to get the underlined part as an answer.]

A-6] Vocaboulary [2]

Match the following words in column 'A' with their meaning in column 'B'

Column 'A'	Column 'B'
a) Boost	i) Absent – minded
b) Eminent	ii) Vital
c) Inattentive	iii) Strengthen
d) Crucial	iv) Distinguished

B] Write a summary of the above extract with a suitable title with the help of given points. [3]

Listening _____ status of listening today _____ proper listening _____ benefits.

C] Mind Mapping

Develop a Mind – Mapping using your ideas and concepts to develop the topic 'Preparation for the English Subject' [3]

SECTION – II : POETRY

(Poetry And Appreciation)

Q.3 A] Read the extract and complete the activities given below. [10] [14]

Home again, I see him drinking weak tea,
Eating a stale chapatti, reading a book.
He goes into the toilet **to contemplate**
Man's **estrangement** from a man-made world.
Coming out he trembles at the sink,
The cold water running over his brown hands,
A few droplets cling to the graying hair on his wrists.
His **sullen** children have often refused to share
Jokes and secrets with him.
He will now go to sleep
Listening to the static on the radio, dreaming
Of his ancestors and grandchildren, thinking
Of nomads entering a subcontinent through a narrow pass.

A-1] Write down two sentences from the following that best suits the them of the poem [2]

i] The father faces many hardships as a breadwinner.

ii] The poem is about isolation and man's estrangement from a man-made world.

iii] The father is ignored and his basic daily requirements are not fulfilled.

iv] There is lack of family bonding and communication gap leading to generation gap in today's modern world.

A-2] Explain the following expression with the help of given extract 'He will now go to sleep, Listening to the static on the radio, dreaming of his ancestors and grandchildren. [2]

A-3] Would you like to celebrate 'Father's Day' Give your own reasons. [2]

A-4] Poetic Device [2]

Identify and explain the figure of speech in the following line

"Listening to the static on the radio, dreaming"

A-5] Poetic creativity [2]

Write four poetic Lines with rhyme scheme on 'family'

B] Appreciation [4]

Read the following extract and write an appreciation of the poem using following points.

Points –

1] About the poem, poet. And title
2] Theme
3] Poetic style
4] Poetic devices.
5] Message
6] Your opinion about the poem

When I had money, money, O!
I knew no joy till I went poor;
For many a false man as a friend
Came knocking all day at my door.
Then felt I like a child that holds
A **trumpet** that he must not blow
Because a man is dead; I dared
Not speak to let this false world know.
Much have I thought of life, and seen
How poor men's hearts are ever light;
And how their wives do **hum** like bees
About their work from morn till night.
So, when I hear these poor ones laugh,
And see the rich ones coldly frown
Poor men, think I, need not go up
So much as rich men should come down.
When I had money, money, O!
My many friends proved all untrue;
But now I have no money, O!
My friends are real, though very few.

SECTION – III (Writing Skills)

Q.4 A] Complete the activities as per the instructions given below [16]

A- Attempt 'Any One' of the following. [4]

i] Drafting Virtual Message.

You are Aditya. Today you had the following conversation with Pranav, a friend of your elder brother, Arnav.

Pranav : Hello ! Is it Aditya
Aditya : Yes, I am Aditya speaking. What can I do for you?
Pranav : Well Aditya ! I am Pranav, your brother Arnav's friend.
Aditya : Oh, I see, well, my brother is not here now. So can I help you?
Pranav : Yes Please convey him that he should bring my 'English Notebook' today in the college. I need it in the class.
Aditya : That's fine, I'll do that.
Pranav : Please do not forget it.
Aditya : I assure you about it. I will definitely convey your message to my brother.

As you are leaving for your school, write a message for your brother in about 50 words.

OR

ii] Statement of Purpose

Read the personal details given below and prepare a suitable statement of purpose.

You are an avid animal lover. You have a pet dog and some love birds at home. You are extremely fond of them. You have been a member of bird watcher's club. You have loved going on a safari, You have taken care of orphan animals, or animals who are hurt. In school you loved.

Biology. You wish to make a career in this field the university of Cambridge offers an excellent course programme which would boost your career. Make a statement of Purpose which will help you to get admission to this University.

OR

iii] Group Discussion.

An economically deprived girl student in your class who has received admission to a reputable college abroad needs monetary help to presue further studies there. Have a group discussion amongst your friends, sanjyot, Neha, and sanjeev . to seek solutions to help her. Write four / five views in the for of dialogues.

B] Attempt 'Any One' of the following activities. **[4]**

i] E- Mail Writing :

On occasion of 18th birthday of your friend, he invited you for birthday celebration. But due to some reason you could not attend the birthday celebration. Write an e-mail to your friend apologizing for not attending his birthday party.

OR

ii] Report Writing

'Commerce and Economics Forum' has organized a seminar for class XII students on the topic 'Rising prices create a crisis' As a Co-ordinator of the programme, Write a report for your college Magazine.

OR

iii] Interview Question :

Imagine that you have the opportunity to interview a sports person who has received the Arjuna Award. Prepare 10 questions to interview him / her. Make an appropriate introduction and conclusion.

You may take help of the following points to draft your questions maintaining a proper sequence :

Name of the Interviewee (Sports Person)	
Area of Success / Reputation	
Date / Venue / Time	
Duration Of Interview	
Questions :	
Decision	
Idols	
Early learning / training	
Support	
Schedule / time table	
Recent achievements	
Future plans	
Message	

C] Attempt '<u>Any One</u>' of the following activities. **[4]**

i] Speech Writing

The use of tobacco in cigarettes and other forms is a great health hazard. People do not pay much attention even to the statutory warning on cigarette packs. On the occasion of 'No Tobacco Day' you are going to deliver a speech about the 'Hazards of Tobacco'. Prepare a speech for the same.

ii] Compering :

Imagine that you are a compere of 'A Farewell Party' of 12th std. student of your college. Prepare a script for the same with the help of following points :

a] Introduction

b] Lighting Lamp and Welcome song

c] Main events

d] Speeches of Students

e] Chief Guest's Speech

f] Vote of Thanks.

iii] Expantion of Idea

Expand the following idea by using the points given below.

'Where there is a will, there is a way'

- Meaning of the proverb
- Importance of strong – will.
- Do not curse fate or misfortune.
- Will Power key to achievements.
- Add your points.

D] Attempt 'Any One' of the following activities. [4]

i] Film Review :

Write a review of a film which you liked most with the help of following points.

- Story / theme.
- Producer / Director.
- Special features of direction.
- Characters
- Music / Dance / Song. etc.
- Your opinion.

OR

ii] Blog Writing :

Write a blog in appropriate format on 'Man Vs Nature' in about 100 to 150 words.

OR

iii] Appeal :

Prepare an appeal on the topic 'Save Environment' for public awareness. Use the following points.

- Use an attractive slogan.
- Make a persuasive appeal.
- Appeal for contribution.
- Add your own ideas.

SECTION – IV

Literary Genre – Novel

Q.5 A] Complete the activities given below as per the instructions. [4]

A-I] Pick out the odd element from each line. [2]

a] Joseph Conrad, Graham Greene, Daniel Defoe, Anthony Burgess.

b] Mystery, Style, Conflict, Character.

c] Drama, Novel, Psychology, Poetry.

d] Picaresque, Gothic, Novelle, Allegorical.

A-II] Choose the correct alternative and rewrite the sentences. [2]

a] In the first half of the 20th Century a cult of _____ became popular.
(Novel, Pulp Magazines, Periodical essay)

b] The European Novel is often said to begin with _____.

(Tale of Genji, The Canterbury Tales, Don Quixote).

c] The present English word novel is derived from _____ word novella.
(Greek, Italian, Spanish)

d] _____ is the background in which the story takes place.
(Setting, Plot, Conflict). [4]

B] Answer the activities given below in about 50 words.

B-I] The narrator played a crucial role in bringing a significant change in the students. Explan this statement by citing some references from the extract given to your study of the novel 'To Sir, with Love' **[2]**

B-II] Justify 'To Sir, With Love' is an autobiographical novel. **[2]**

C] Answer the following activities in 50 words. **[4]**

C-I] Write a short charactersketch of phileas Fogg based on the extract given for your study from the novel, Around the world In 80 Days.' **[2]**

C-II] There is a sudden twist in the climax of the novel. Explain with some relevant examples from the extract of 'Around The World In Eighty Days.' **[2]**

D] Write the answers of the following activities in 50 words. **[4]**

D-I] Describe in brief the importance of the following places in the extract from the novel 'The Sign Of Four'.

a] London b] Agra **[2]**

D-II] The series of actions goes from London to India. Explain with references from the extract of 'The Sign Of Four'. **[2]**

Date :- 17/01/2024 Navkonkan Education Society's Roll No.

D.B.J. College, Chiplun

Preliminary Examination 2023-2024

XII Commerce/Science

Time :- 3 Hours Sub:- Marathi Pages:- 04 Marks:- 80

कृतिपत्रिका

कृतिपत्रिकेसाठी सूचना :

- आकलन कृती व व्याकरण यांमधील आकृत्या किंवा चौकटी पेनाने अथवा पेन्सिलीने व्यवस्थित काढाव्यात.
- स्वच्छता, नीटनेटकेपणा व लेखननियमांनुसार लेखन यांकडे जाणीवपूर्वक लक्ष द्यावे.

विभाग १ — गद्य

(२०)

कृती १. अ) खालील उताऱ्याच्या आधारे कृती करा. (८)

१) सहाव्या महाभूताला म्हणतात (य) _____ (२)
२) मानवी देह यापासून बनलेला आहे (र) _____
३) दात येताना (य) _____ (२)
४) दात गेल्यावर (र) _____

मानवी देह पंचमहाभूतांचा बनलेला आहे असे म्हणतात. ज्या ज्ञानी मंडळींना मानवी देहात पंचमहाभूते दिसली, त्यांना सहावे महाभूत कसे दिसले नाही याचे मला राहून–राहून नवल वाटते. या सहाव्या महाभूताला सामान्यांच्या भाषेत 'दात' असे म्हणतात.

माझ्या मते, दात ही परमेश्वराने मारून ठेवलेली मेख आहे. मानवी देहाची सर्व रचना परिपूर्ण केल्यानंतर जवळजवळ सहा–सात महिन्यांनी ही दाताची कल्पना परमेश्वराला सुचली असावी. नाही तर इतर सर्व अवयव एकदम फुटत असताना दातच तेवढे एखाद्या सभेच्या मुख्य पाहुण्यासारखे मागाहून का यावेत?

५) लेखकाने दातांबद्दल केलेले वर्णन तुमच्या शब्दांत लिहा. (४)

किंवा

दातदुखीबद्दल तुमचे किंवा तुम्ही ऐकलेले अनुभव तुमच्या शब्दांत लिहा.

आ) खालील उताऱ्याच्या आधारे सूचनेनुसार कृती करा. (८)

(१) मासे असे पकडतात (य) _____ (२)
(र) _____

(२) ही प्रक्रिया मजेदार आहे (य) _____ (२)
आयुष्यात सावधगिरीने उभ राहिल्यास हे घडते (र) _____

व्यंगचित्राचे कल्पना सुचण ही प्रक्रिया खरंतर मजेदार आहे. आपण मासे पकडणारे लोक पाहतो. काही जाळी टाकून पकडतात, काही गळ टाकून! त्यात एक समूह असाही आहे, की त्यामधील लोक वाहत्या उथळ पाण्यामध्ये जाऊन उभे राहतात. न हलता शांतपणे, पण सावध असे ते उभे असतात. एखादा मासा गाफिलपणे त्यांच्या पायाजवळून जातो. तो मासा हाताने झडप घालून ते पकडतात आणि जमिनीवर ठेवतात. ही माणसं मी पाहिलेली आहेत. वाहत्या आयुष्यामध्ये जर सावधगिरीनं उभं राहिलं, तर व्यंगचित्राची कल्पना अगदी जवळून जाते. ती तिथून उचलायची आणि कागदावर उतरायची एवढाच भाग असतो. व्यंगचित्राची नेमकी कल्पना मनात ठेवून चित्र रेखाटताना कधीतरी अचानकपणे आपली एखादी सुप्त इच्छा त्या चित्रात स्वतंत्र रूप घेऊन उतरून येते.

(३) स्वमत अभिव्यक्ती : (४)

लेखकाचे व्यंगचित्रकलेचे अनुभव तुमच्या भाषेत लिहा.

किंवा

तुमच्या आवडत्या छंदाचे वर्णन करा.

(इ) खालील उताऱ्याच्या आधारे सूचनेनुसार कृती करा. (४)

(१) चौकटी पूर्ण करा : (२)

(य) महर्षी कर्वे यांचा जन्मदिनांक _____
(र) हे अण्णांचे घराणे होय _____

अण्णांचा जन्म मुरूड जवळील शेरवली या गावी त्यांच्या आजोळी १८ एप्रिल १८५८ रोजी झाला. अण्णांचे वडील 'खोत' या ग्रामाधिकाऱ्याकडे हिशोब लिहिण्याचे काम करीत. संपूर्ण कुटुंब कष्टाळू आणि ग्रामाणिकपणाबद्दल ओळखले जाई. दापोलीचे पुरोगामी, बुद्धीवादी पराजपे हे अण्णांचे घराणे होय. त्यांची आई **शिस्तप्रिय**, स्वाभिमानी व कष्टाळू होती. अण्णामध्ये आईवडिलांचे निःस्पृहता, ग्रामाणिकपणा, कष्ट करण्याची जिद्द, आर्थिक व्यवहारातील स्पष्टता हे गुण प्रामुख्याने होते.

शेणवी पटोजीच्या शाळेत भुळपाटीवर अक्षरे गिरवून, चौथ्या इयत्तेपर्यंत सरकारी शाळेत व पुढे इंग्रजी शाळेत शिक्षण घेतले. लहान वयातच त्यांना पुरूषसूक्त, रूद्र इ. सारे येई. भारतीय पारंपरिक शिक्षण व नव्या पद्धतीचे इंग्रजी शिक्षण असे दोन्ही प्रकारचे शिक्षण त्यांनी घेतले.

प्राथमिक शाळेतील 'सोमण गुरूजी' हे अण्णांचे आराध्य दैवत. समाजसेवेचा पहिला धडा त्यांना गुरूजींकडूनच मिळाला. देवळात लोकाकरिता वृत्तपत्र वाचन व सामाजिक भाडवलाचे दुकान अण्णांनी लहानपणीच चालवले. स्वच्छ चारित्र्य, लोकसेवा व निःस्वार्थीपणा हे गुण गुरूजींकडून अण्णांना मिळाले.

(२) खालील कृती करा. (२)

गुरूजींकडून अण्णांना मिळालेले गुण (य) _____

(र) _____

विभाग २– पद्य (१६)

कृती २. (अ) खालील कवितेच्या आधारे सूचनेनुसार कृती करा : (८)

१) य) नायिका पदराखाली हे झाकते _____ (२)

र) रात्रीच्या अंधारात ती हे शिवते _____

योग्य पर्याय निवडा. (२)

(य) कवयित्रीची वाट पाहून हे पेंगुळले

अ) गुलाबफुले आ) मोगरा फुले इ) चाफा फुले ई) जाई फुले

(२) डोळयातील अश्रू येथे सोड

अ) नदीत आ) समुद्रात इ) तळयात ई) ओढयात

अंगणात थांबलेल्या तुझ्या प्रेयस चांदण्याला
दार उघडून आत घेण्याचेही भान नाही ग तुला
बागेतली ती अल्लड जाईही पेंगुळतेय तुझी वाट पाहून पाहून
पण तू, तू मात्र झालीस अस्तित्वहीन प्राण हरवलेली पुतळी

अनेकदा तुला मी अशी पाहते की काळीजच हंबरते
रात्रीच्या एकांतात घर हुदका कंठात दाबून
शिवत असतेस तुझे ठिकठिकाणी फाटलेले हृदय

नि पदराखाली झाकतेस देहामधल्या असह्य कळा'
तिचे हे बोलणे ऐकताच मी स्वतःच हिंदकळतेय
आणि अशातच, तो मला गोंजारीत, जवळ घेत
अधिकारवाणीने म्हणाली–

'रडू नकोस खुळे, उठ! आणि डोळयातले हे आसू
सोडून दे शेजारच्या तळयात
नि घेऊन ये हातात
नुकतीच उमललेली शुभ्र कमळाची प्रसन्न फुले'

३) अभिव्यक्ती : (४)

'नारी शक्ती – राष्ट्रशक्ती' या विषयावर तुमचे विचार लिहा.

आ) खालील ओळींचा अर्थ लिहा : (४)

ह्या विंचवाला उतारा ।
तमोगुण मागें सारा ।
सत्त्वगुण लावा अंगारा ।
विंचू इगळो उतरे झरझरां ।।३।।

इ) खालीलपैकी कोणतीही एक कृती सोडवा. (४)

काव्यसौंदर्य :

फुलं सोन्याची, झेंडू तोडते
बाई तोडते

नाही फुल ग, देह तोडते
बाई तोडते
घरादाराला, तोरण बांधते
बाई बांधते
रोज मातीत, मी ग नांदते
बाई नादते

किंवा

रसग्रहण :

राहतो माझ्यासवें हीं आसवें गीतांपरी,
हे कशाचें दुःख ज्याला लागला माझा लळा!
कोणत्या काळीं कळेना मी जगाया लागलो
अन् कुठे आयुष्य गेलें कापुनी माझा गळा!

विभाग ३ — साहित्यप्रकार : कथा (१०)

कृती ३. खालील उताऱ्याच्या आधारे सूचनेनुसार कृती करा : (४)

(अ) (१) एका वाक्यात उत्तरे लिहा :

(य) कथेचा जन्म असा झाला (१)

(र) या मूळ धातूपासून 'कथा' हा शब्द रूढ झाला. (१)

मनुष्य आपले अनुभव व कल्पना जेव्हा दुसऱ्याला सांगू लागला तेव्हाच त्यांची गोष्ट झाली आणि त्यातून कथेचा जन्म झाला. 'कथा' या शब्दाचा शब्दशः अर्थ गोष्ट, कहाणी, हकीकत, वर्णन असा आहे. लक्षवेधी, सोप्या, सुटसुटीत आणि रसाळ शब्दांत पूर्वी गोष्ट सांगितली जात असे. या श्रवण — गोष्टीतून मनोरंजन व अप्रत्यक्षपणे बोध देण्याचा प्रयत्न होत असे.

मौखिक परंपरेतून सुरू झालेल्या व लिखित स्वरूपात स्थिरावलेल्या 'कथा' या वाङ्मयप्रकाराला उत्तरोत्तर लोकप्रियता लाभत गेली. 'कथ्' म्हणजे सांगणे, निवेदन करणे. 'कथ्' या मूळ धातूपासून 'कथा' हा शब्द रूढ झाला आहे. भारतात कथा या साहित्यप्रकाराला फार मोठी परंपरा आहे.

प्रारंभी एखादी शिकवण देण्यासाठी, बोध देण्यासाठी कथालेखन केले गेले. नंतर-नंतर मनोरंजन करण्यासाठी किंवा एखादा विचार, भावना, चित्ताकर्षक घटना वाचकांपर्यंत पोहोचवण्यासाठी कथा लिहिल्या जाऊ लागल्या.

(२) प्रारंभी या कारणांसाठी कथालेखन केले गेले. (२)

(आ) खालीलपैकी कोणत्याही दोन कृती सोडवा. (६)

(य) 'गढी' या कथेतील उचापती करणाऱ्या लोकांबद्दल तुमचे मत स्पष्ट करा.

(र) बापू गुरूजींनी गावासाठी केलेल्या सुधारणा स्पष्ट करा.

(ल) 'शोध' कथेच्या नायिकेचे स्वभावचित्र तुमच्या शब्दांत रेखाटा.

(व) 'शोध' कथेतील टॅक्सी ड्रायव्हरने' जीवनातील वास्तवाचा घेतलेला शोध', तुमच्या शब्दांत लिहा.

विभाग ४ — उपयोजित मराठी (१४)

कृती ४. (अ) खालीलपैकी कोणत्याही दोन कृती सोडवा. (४)

१) वृत्तलेख म्हणजे काय ते स्पष्ट करा.

२) अहवालाची आवश्यकता लिहा.

३) माहितीपत्रकाची गरज स्पष्ट करा.

४) मुलाखतीच्या पूर्वतयारीचे स्वरूप स्पष्ट करा.

आ) खालील कोणत्याही दोन कृती सोडवा. (१०)

१) अहवाल लेखनाची वैशिष्ट्ये खालील मुद्यांना अनुसरून स्पष्ट करा.

वस्तुनिष्ठता ..... सुस्पष्टता ..... शब्दमर्यादा ..... निःपक्षपातीपणा .....

२) खालील मुद्यांच्या आधारे माहितीपत्रकाच्या रचनेची वैशिष्ट्ये लिहा.

माहितीला प्राधान्य ..... उपयुक्तता ..... वेगळेपण ..... आकर्षक मांडणी ..... भाषाशैली

३) खालील मुद्यांच्या आधारे मुलाखत कशी घ्यावी ते लिहा.

मुलाखतीची सुरूवात ..... मुलाखतीचा मध्य ..... मुलाखतीचा समारोप

४) खालील मुद्यांच्या आधारे वृत्तलेखासाठी विषय कसे सुचतात ते लिहा.

बातमी ..... व्यक्तिगत अनुभव ..... भेटीगाठी ..... संभाषण ..... निरीक्षण

विभाग ५ – व्याकरण व लेखन (२०)

कृती ५ (अ) सूचनेनुसार कृती करा. (१०)

(१) (य) **योग्य पर्याय निवडा :** (१)

खालील वाक्यातील आज्ञार्थी वाक्य ओळखून लिहा.

(१) मानवी देह पंचमहाभूतांचा बनलेला आहे.
(२) पण त्यांच्या पानांचीच मग फुलं होतात!
(३) ती खिडकी लावून घे.
(४) कुठे असतो हा आनंद?

(र) **सूचनेप्रमाणे सोडवा :** (१)

पाऊस धो धो पडला. (उद्‌गारार्थी वाक्य करा.)

(२) (य) **योग्य पर्याय निवडा :** (१)

'मानधन' या सामासिक शब्दातील समासाचे नाव लिहा.

(१) कर्मधारय (२) तत्पुरूष समास (३) द्वंद्व समास (४) बहुव्रीही समास

(र) **'नवरात्र' या सामासिक शब्दातील समासाचे नाव लिहा.** (१)

(३) (य) **योग्य पर्याय निवडा :** (१)

तो गाणे गातो. (या वाक्यातील प्रयोग ओळखून लिहा.)

१) भावे प्रयोग २) कर्तरी प्रयोग ३) कर्मणी प्रयोग ४) यापैकी नाही.

(र) **योग्य पर्याय निवडा :** (१)

'कर्मणी प्रयोग' असलेले वाक्य शोधून लिहा.

१) मी अभ्यास करतो. २) शिक्षकाने विद्यार्थ्यास शिकवावे.
३) मुलाने आबा खालला ४) समीर चित्र रंगवतो.

(४) (य) **योग्य पर्याय निवडा :** (१)

आहे ताजमहाल एक जगती तो तोच त्याच्यापरी

वरील विधानातील अलंकार ओळखून लिहा.

१) अपन्हुती २) अनन्वय ३) अतिशयोक्ती ४) अर्थान्तरन्यास

(र) जो अंबरी उफळतां खुर लागलाहे। (१)
ते चद्रमा निज तनूवरि डाग लाहे।।
वरील काव्यपक्तीतील अलंकार ओळखून लिहा

(५) (य) **'शंख करणे' या वाक्प्रचाराचा अर्थ खालील पर्यायांतून ओळखून लिहा.** (१)

१) शंख फुंकणे २) शका विचारणे ३) शंख वाजवणे ४) ओरडणे

(र) **'शंख करणे' या वाक्प्रचाराचा वाक्यात उपयोग करा.** (१)

(आ) **खालीलपैकी कोणालाही एका विषयावर सुमारे २०० ते २५० शब्दांत निबंध लिहा :** (१०)

१) सहलीतील माझे अनुभव
२) विज्ञान शाप की वरदान
३) माझा आवडता समाजसुधारक
४) माणूस हसणे विसरला तर.....
५) मी पाऊस बोलतोय!

———— ९० ————

Date:- 13 JAN 2024

Navkonkan Education Society's
D.B.J. College, Chiplun
XII Preliminary Examination - 2024

Roll No. | | | |

Time:- 3 Hrs. | **Subject:- History (Arts)** | Pages:- 4 | Marks:- 80

Q.1.A) Choose the correct alternative and rewrite the statement. (6)

1) In 1440 ---------- started printing press.
a) James Watt b) Gutenberg c) Aristotle d) Homer

2) The 'Third Battle of Panipat' was fought between Maratha and the ----------.
a) British b) French c) Dutch d) Portuguese

3) Raja Ram Mohan Roy wrote an English letter against the ----------.
a) Cast System b) Child Marriage c) Practice of sati d) Segregation of Women (Purdah System)

4) The region of ---------- had become a stronghold of Hansaji Naik.
a) Satara b) Nanded c) Pune d) Nagpur

5) The Princely States in India were merged in India mainly through the efforts of ----------.
a) Jayantrao Tilak b) Sardar Vallabhbhai Patel c) Pandit Jawaharlal Nehru d) Dr. T. B. Kunha

6) The first district in ---------- to become completely literate was Ernakulam.
a) Gujarat b) Kerala c) Karnataka d) Tamil Nadu

B) Find the incorrect pairs from Group 'B' and write the correct ones. (4)

	A	B
1)	1) Raja Ram Mohan Roy	Brahmo Samaj
	2) Mahatma Jotirao Phule	Satyashodhak Samaj
	3) Swami Dayanand Saraswati	Prarthana Samaj
	4) Swami Vivekanand	Ramkrishna Mission
2)	1) Merger of the princely state of Hyderabad	Swami Ramanand Tirth
	2) Merger of the princely state of Kashmir	Shaikh Abdulla
	3) Significant contribution in the 'Goa Liberation'	Mohan Ranade
	4) The trade unionist leader in Puducherry	V. Subaiyya
3)	1) America	Woodrow Wilson
	2) England	Winston Churchill
	3) Germany	Hitler
	4) Italy	Linlithgow
4)	1) Hamid Dalwai	Muslim Satyashodhak Samaj
	2) Rahibai Popere	Beejmata (Seed Mother)
	3) Bhau Katdare	Sahyadri Nisarg Mitra Institute
	4) Sundarlal Bahuguna	Water Conservation

Q.2.A) Write names of historical places, persons, events. (4)

1) First field Marshal of Independent India ----------
2) In 2009' India built which nuclear capable Submarine ----------
3) Where was the National Sports University founding ----------
4) Commission established vide Human Right Protection Act ----------

B) Choose the correct reasons and complete the sentence. (4)

1) The British wanted to gain control over Myanmar, because -

a) They wanted to expand their empire.

b) It was very important for them to control the natural resources and the market in Myanmar.

c) They wanted to be on the forefront in the colonial competition amongst the European nations.

d) They wanted to teach a lesson to King Thibaw of Myanmar.

2) During the Second World War the independence movement in Africa were more intensified because -

a) The colonies in Africa threw away the dominance of alien European powers.

b) African leaders were trained in western education system.

c) During the Second World War the British and the French began to give some right to the people in their colon

d) European countries were involved in the Second World War.

3) India became the member of World Trade Organization because -

a) India want to compete with other nations.

b) India cannot stay aloof from global economy

c) India adopted the policy of liberalization.

d) India wanted to be in the leading position at global level.

4) Independent India launched several plans for rural development because -

a) Because rural India was not developing.

b) Because speed of rural development was slow.

c) So that there should not be imbalance in the development of cities and rural areas.

d) Because there was no need of development of rural areas until then.

Q.3.A) Observe the map and answer the following questions based on it. (5)

1) How many colonies are there in America ?

2) Which ocean is east of New Bern ?

3) Which city is on the border between Georgia and South Carolina ?

4) Which city is between Philadelphia and New York city ?

5) In which colony is the city of Portsmouth located ?

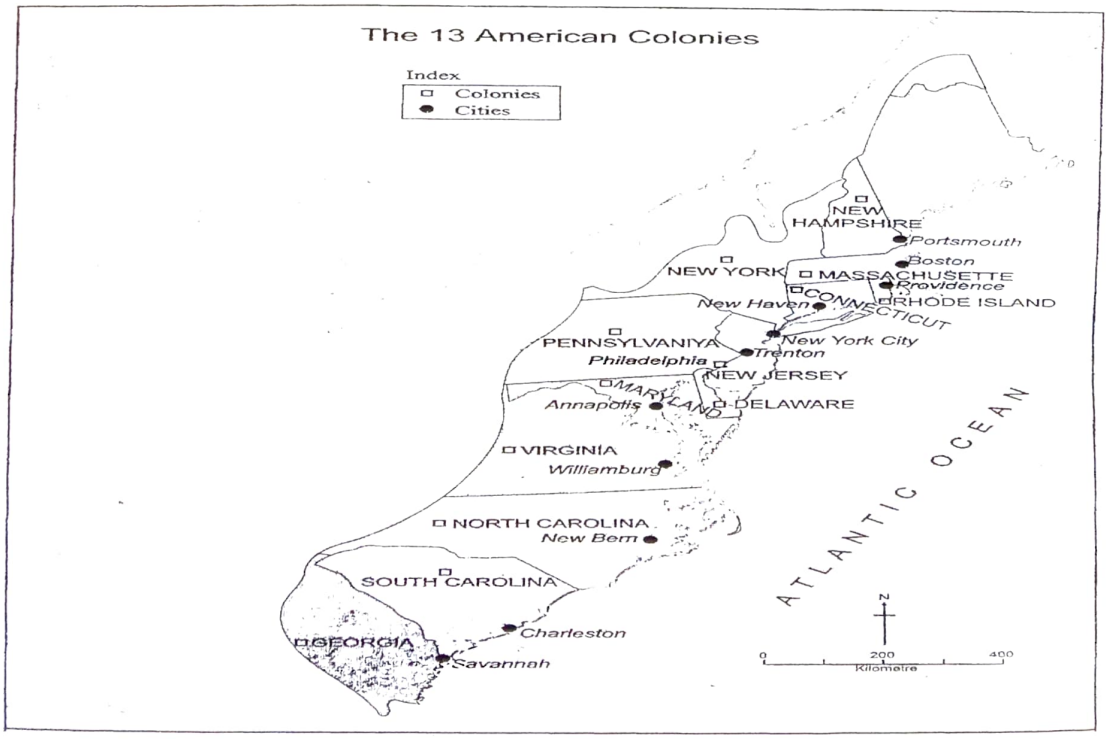

Q.4.B) Complete the concept map. (Any 4) (8)

1) Newspapers started by Dr. Babasaheb Ambedkar

1) ----------	2) ----------	3) ----------	4) ----------

2) Leaders of 1857 war of independence

1) ----------	2) ----------	3) ----------	4) ----------

3) Indian Medical Practices

1) ----------	2) ----------	3) ----------	4) ----------

4) Factors responsible for India's increased share in the software sector

1) ----------	2) ----------	3) ----------	4) ----------

5) NATO member countries

1) ----------	2) ----------	3) ----------	4) ----------

6) Activities in Kerala Literacy campaign

1) ----------	2) ----------	3) ----------	4) ----------

Q.4.A) Write short notes. (Any 3) (6)

1) Galileo

2) Wadgaon treaty

3) Maharshi Vitthal Ramji Shinde

4) Hansaji Naik

5) League of Nations

B) Explain the following statements with reasons.(Any 3) (9)

1) Ravindranath Tagore gave up his title sir.

2) Puducherry was declared as a union territory.

3) The British Government in India decided to return home.

4) There were three wars fought between the British and Myanmar.

5) CENTO became non-operational.

Q.5) State your opinon (Any 3) (9)

1) Chhatrapati shivaji Maharaj built naval force.

2) According to Swatantryaveer Savarkar, the Independence War of 1857 was the first war of Independence.

3) The Cold War began between America and Soviet Russia.

4) India is a leading country in the field of space research.

5) Our society needs 'Ratrashala' and Sakharshala'

Q.6) Answer the following questions in detail. (Any 2) (10)

1) Write a detailed note on 'Hyderabad Freedom Struggle'.

2) Give the causes of the Second World War.

3) Explain the sports policy of the Government of India.

Q.7) Answer the following questions with the help of given points. (Any 3) (15)

1) Write information about Crusades in Europe

a) Causes of the failure of the Crusades

b) Consequences of the Crusades

2) Write a note on Afghan-Maratha relations.

a) First invasion of Abdali in 1748

b) Third invasion of Abdali in 1757

c) Fourth invasion of Abdali in 1759(third battle of Panipat)

3) Work done by Social workers.

a) Dr. Babasaheb Ambedkar

b) Ramswamy Naikar

c) Rajarshi Shahu Maharaj

4) Rural Development Plans.

a) Suvarnajayanti Gramin Swayam Rojgar Yojana

b) Jawahar Gram-Samruddhi Yojana

c) Rashtriya Gramin Rojgar Hami Yojana

5) Write the information about Rahibai popere work for preservation of seeds of native variety.

a) Beginning of work

b) Contribution

c) Awards

Date:- 13 JAN 2024 | Navkonkan Education Society's D.B.J. College, Chiplun | Roll No.

XII Preliminary Examination - 2024

Time:- 3 Hrs. | Subject:- History (Arts) | Pages:- 4 | Marks:- 80

प्र.१.अ) दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडून विधाने पुन्हा लिहा. (६)

१) इ.स.१४४० मध्ये ---------- याने छापखाना सुरू केला.
अ) जेम्स वॅट ब) गुटेनबर्ग क) ॲरिस्टॉटल ड) होमर

२) पानिपतचे तिसरे युद्ध मराठे आणि ---------- यांच्यात झाले.
अ) इंग्रज ब) फ्रेंच क) डच ड) पोर्तुगीज

३) राजा राममोहन रॉय यांनी ---------- प्रथेविरुद्ध इंग्रजी भाषेत पत्र लिहिले.
अ) जातिप्रथा ब) बालविवाह क) सती ड) पडदा पद्धती

४) हंसाजी नाईक यांचे स्वतंत्र राज्य ---------- जिल्ह्यात होते.
अ) सातारा ब) नांदेड क) पुणे ड) नागपूर

५) भारतामध्ये ---------- यांच्या प्रयत्नातून अनेक संस्थाने विलीन झाली.
अ) जयंतराव टिळक ब) सरदार वल्लभभाई पटेल क) पंडित जवाहरलाल नेहरू ड) डॉ.टी.बी.कुन्हा

६) एर्नाकुलम हा १००% साक्षर झालेला जिल्हा ---------- राज्यात आहे.
अ) गुजरात ब) केरळ क) कर्नाटक ड) तमिळनाडू

ब) पुढील प्रत्येक संचातील 'ब' गटातील चुकीची जोडी दुरुस्त करून लिहा (४)

	'अ'	'ब'
१)	१) राजा राममोहन रॉय	ब्राह्मो समाज
	२) महात्मा जोतीराव फुले	सत्यशोधक समाज
	३) स्वामी दयानंद सरस्वती	प्रार्थना समाज
	४) स्वामी विवेकानंद	रामकृष्ण मिशन
२)	१) हैदराबाद संस्थानचे विलिनीकरण	स्वामी रामानंद तीर्थ
	२) काश्मीर संस्थानचे विलिनीकरण	शेख अब्दुल्ला
	३) गोवा मुक्तिलढ्यातील मोलाचे योगदान	मोहन रानडे
	४) पुदुच्चेरी येथील कामगार नेते	व्ही. सुब्बय्या
३)	१) अमेरिका	वुड्रो विल्सन
	२) इंग्लंड	विन्स्टन चर्चिल
	३) जर्मनी	हिटलर
	४) इटली	लिनलिथगो
४)	१) हमीद दलवाई	मुस्लिम सत्यशोधक समाज
	२) राहीबाई पोपेरे	बीजमाता (सीडमदर)
	३) भाऊ काटदरे	सह्याद्री निसर्ग मित्र संस्था
	४) सुंदरलाल बहुगुणा	जलसंधारण क्षेत्र

प्र.२अ) ऐतिहासिक व्यक्ती, ठिकाण, घटना यासंबंधीची नावे लिहा. (४)

१) स्वतंत्र भारतातील पहिले फील्ड मार्शल ----------
२) २००९ मध्ये भारताने अण्वस्त्र वाहून नेणाऱ्या कोणत्या पाणबुडीची निर्मिती केली ----------
३) नॅशनल स्पोर्ट्स युनिव्हर्सिटीची स्थापना कोठे झाली ----------
४) मानव अधिकार संरक्षण कायदयान्वये स्थापन झालेला आयोग ----------

ब) दिलेल्या कारणांपैकी योग्य कारण निवडून विधाने पूर्ण करा. (४)

१) म्यानमारवर कब्जा मिळवणे हे ब्रिटीशांचे उद्दीष्ट होते कारण -

अ) ब्रिटीशांना साम्राज्यविस्तार करायचा होता.

ब) म्यानमारमधील नैसर्गिक साधनसंपत्ती आणि हक्काची बाजारपेठ यावर ताबा मिळवणे ब्रिटिशांच्या दृष्टीने महत्त्वाचे होते.

क) ब्रिटिशांना युरोपीय वसाहतवादी स्पर्धेत पुढे राहायचे होते.

ड) म्यानमारचा राजा थिबा याला त्यांना धडा शिकवायचा होता.

२) दुसऱ्या महायुद्धकाळात आफ्रिकेतील स्वातंत्र्य चळवळ अधिक तीव्र झाली कारण -

अ) आफ्रिकेतील वसाहतींनी परकीयांचे वर्चस्व झुगारून टकले.

ब) आफ्रिकेत पाश्चात्य शिक्षणपद्धती होती.

क) दुसऱ्या महायुद्धकाळात इंग्रज व फ्रेंचांनी वसाहतींना काही अधिकार दयायला सुरुवात केली.

ड) पाश्चात्य देश दुसऱ्या महायुद्धात गुंतले.

३) भारताने जागतिक व्यापार संघटनेचे सभासदत्व स्वीकारले कारण -

अ) भारताला इतर देशांशी व्यापारी स्पर्धा करायची होती.

ब) भारत जागतिक अर्थव्यवस्थेपासून लांब राहू शकत नाही.

क) भारताला मुक्त अर्थव्यवस्था स्वीकारायची होती.

ड) भारताला जागतिक पातळीवर नेतृत्व करायचे होते.

४) स्वतंत्र भारताने ग्रामीण विकासाच्या अनेक योजना सुरू केल्या कारण -

अ) ग्रामीण भाग विकसित होत नव्हता.

ब) ग्रामीण भागाच्या विकासाची गती मंद होती.

क) शहरे व ग्रामीण भाग यांत विकासाचा असमतोल निर्माण होऊ नये यासाठी.

ड) ग्रामीण भागाच्या विकासाची आतापर्यंत गरज नव्हती.

प्र.३.अ) पुढील नकाशाचे निरीक्षण करून दिलेल्या प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (५)

१) अमेरिकेत एकूण किती वसाहती आहेत ?

२) न्यू बर्न च्या पूर्वेला कोणता महासागर आहे ?

३) जॉर्जिया व दक्षिण कॅरोलिना सीमेवर कोणते शहर आहे ?

४) फिलाडेल्फिया व न्यूयॉर्क सिटी च्या मध्ये कोणते शहर आहे ?

५) पोर्ट्समाऊथ शहर कोणत्या वसाहतीत आहे ?

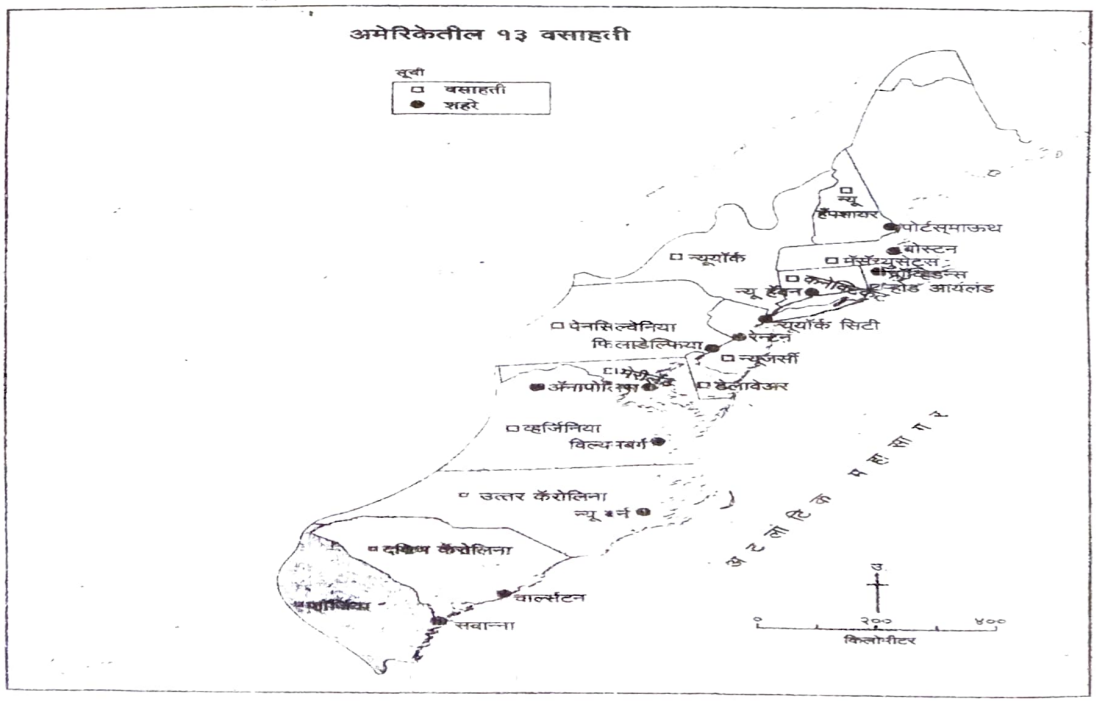

अ) दिलेली संकल्पनाचित्रे पूर्ण करा. (कोणतेही ४) (८)

१) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी सुरू केलेली वृत्तपत्रे

१) ---------- २) ---------- ३) ---------- ४) ----------

२) १८५७ च्या उठावातील नेते

१) ---------- २) ---------- ३) ---------- ४) ----------

३) भारतीय चिकित्सा पद्धती

१) ---------- २) ---------- ३) ---------- ४) ----------

४) सॉफ्टवेअर क्षेत्राचा भारताच्या एकूण निर्यातीतील वाटा वाढण्याची कारणे

१) ---------- २) ---------- ३) ---------- ४) ----------

५) नाटो संघटनेचे सभासद देश

१) ---------- २) ---------- ३) ---------- ४) ----------

६) केरळच्या साक्षरता मोहिमेतील उपक्रम

१) ---------- २) ---------- ३) ---------- ४) ----------

प्र.४.अ) टीपा लिहा. (कोणत्याही ३) (६)

१) गॅलिलिओ

२) वडगावचा तह

३) महर्षी विठ्ठल रामजी शिंदे

४) हंसाजी नाईक

५) राष्ट्रसंघ

ब) पुढील विधाने सकारण स्पष्ट करा. (कोणतेही ३) (९)

१) रवींद्रनाथ टागोर यांनी 'सर' या पदवीचा त्याग केला.

२) पुदुच्चेरी हा केंद्रशासित प्रदेश बनला.

३) इंग्लंडने भारतातून काढता पाय घेण्याचा निर्णय घेतला.

४) ब्रिटिश आणि ब्रह्मदेश यांच्यात तीन युद्धे झाली.

५) सेंटो करार विसर्जित करण्यात आला.

प्र.५.) खालील विधानांवर तुमचे मत नोंदवा. (कोणतेही ३) (९)

१) छत्रपती शिवाजी महाराजांनी आरमार दल उभारले.

२) १८५७ चे स्वातंत्र्य युद्ध हे स्वातंत्र्यवीर सावरकर यांच्या मते 'पहिले' स्वातंत्र्य युद्ध होते.

३) अमेरिका व रशिया यांच्यात शीतयुद्ध सुरू झाले.

४) भारत अवकाश संशोधन क्षेत्रातील अग्रणी देश आहे.

५) 'रात्रशाळा' आणि 'साखरशाळा' यांची समाजाला गरज आहे.

प्र.६.) सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतेही २) (१०)

१) हैदराबाद मुक्तिसंग्रामाची सविस्तर माहिती लिहा.

२) दुसऱ्या महायुद्धाची कारणे लिहा.

३) भारत सरकारचे क्रीडा धोरण स्पष्ट करा.

प्र.७.) खालील प्रश्नांची दिलेल्या मुद्दयांच्या आधारे सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतेही ३) (१५)

१) युरोपातील धर्मयुद्धांची माहिती.

अ) धर्मयुद्धांच्या अपयशाची कारणे

ब) धर्मयुद्धांचे परिणाम

२) अफगाण- मराठे संबंध स्पष्ट करा.

अ) अब्दालीची १७४८ मधील पहिली स्वारी

ब) अब्दालीची १७५७ मधील तिसरी स्वारी

क) अब्दालीची १७५९ मधील चौथी स्वारी (पानिपतचे तिसरे युद्ध)

३) खालील समाज सुधारकांचे कार्य लिहा.

अ) डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर

ब) रामस्वामी नायकर

क) राजर्षी शाहू महाराज

४) ग्रामीण भागाच्या विकासाच्या योजना.

अ) सुवर्णजयंती ग्रामीण स्वयंरोजगार योजना

ब) जवाहर ग्राम-समृद्धी योजना

क) राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी योजना

५) देशी बियाणे संवर्धन कार्यात राहीबाई पोपेरे यांच्या कार्याची माहिती लिहा.

अ) कार्याची सुरुवात

ब) कार्य

क) पुरस्कार

Date 15 JAN 2024

Roll No.

Navkonkan Education Society's
D.B.J. College, Chiplun
XII Commerce And Arts
Preliminary Examination 2024

Time: -3 Hrs. Sub : Economics Pages: 3 Marks : 80

Note- 1) all the questions are compulsory.
2) Draw tables / diagrams wherever necessary.
3) Figures to the right indicate full marks.
4) Write answer to all main questions on new pages.

Q1. A) Choose the correct option. **(05)**

1. Concept studies under Macro economics.
a) Whole Economy b) Economic development c) Aggregate supply d) Product pricing
Options: 1) a,b,c 2) b,c,d 3) only d 4) a,b,c,d

2. Classification of markets on the basis of place.
a) Local market, National Market International market.
b) Very short period market, Local Market, National market
c) Short period market, National market international market,
d) Local market, National market, Short period market
Options: 1) a,b,c 2) b,c,d 3) on y a 4) a and d

3. Statements that apply to weighted index numbers,
a) Every commodity is given equal importance.
b) It assigns suitable weights to various commodities
c) In most of the cases, quantities are used as weights.
d) Laaspeyre's and Paasche's method is used in the calculation of weighted index numbers,
Options : 1) b, c, d 2) a, c, d 3) a, b, d 4) a, b, c, d

4. According to which following economist, Public finance is one of those subjects which are on the border ine between economics and politics.
a) Adam smith b) Alfred Marshall c) Prof. Hugh Dalton d) Prof. Findlay Shirras
Options : 1) a 2) b 3) c 4) d

5. Types of foreign trade.
a) Import trade b) Export trade c) Entreport trade d) Internal trade
Options : 1) a, b 2) a, b, c 3)All of the above 4) None of these.

B) Complete the correlation, **(05)**

1) General equilibrium ; Macro Economics [ ] :Micro Economics.
2) Perfectly elastic demand : Ed = ∞ :[ ]: Ed = 0
3)[ ] : Base year prices : : P_1 : Current year prices.
4) Total revenue : [ ] : : Average revenue: Total Revenue ÷ Total Quantity
5) Price and demand for normal goods: Inverse relationship : Giffen goods : [ ]

C) Find the odd word out. **(05)**

1) Types of Utility - Place Utility, Time Utility, Service Utility, Total Utility.
2) Types of Elasticity of demand - Price Elastic ty, Income Elasticity, Less Elasticity, Cross Elasticity
3) Transfer payments - Pension, Unemploymen allowance, Wages, Gifts.
4) Organized Sector -Money lenders, Commercial banks, Co-operative banks, Reserve Bank of India.
5) Selling Cost- Free gifts, Advertisement hoardings, Window display, Patents.

D) Give economic terms **(05)**

1) Additional utility derive by a consumer from an additional unit consumed.
2) A situation where more quantity is demanded a lower price.
3) Cost incurred per unit of output.
4) The gross market value of all final goods and services produced within the domestic territory of a country during a period of a year
5) A compulsory contribution from the person to the government without any Special benefits conferred.

Q.2 A) identify and explains the concept from the illustration. (Any Three) **(06)**

1) Shabana paid wages to workers in her factory and interest on her bank loan.
2) Sanket demands for consumer goods increased by 20% due to an increase in his income by 50 %.
3) Rajendra has total stock of 500 gel pens in his shop which includes the 200 gel pens product in the previous final year.
4) Tina deposited a lumpsum amount of Rs.5,000 in the bank for a period of one year.
5) Maharashatra purchased wheat from Punjab.

B) Distinguish between (Any THREE) **(06)**

1) Slicing method and Lumping method: a
2) Expansion of demand and Contraction of demand.
3) Price Index and Quantity Index.
4) Internal Debt and External Debt.
5) simple index and weighted index

Q.3 Answer the following questions. (Any THREE) **(12)**

1) Explain the any four features of Macro economies.
2) Explain the factors influencing elasticity of demand.
3) Explain the any four features of Monopolistic competition.
4) Explain the any four problems of money market in india.
5) Expalin the any four features of national income.

Q4 State with reasons whether you agree or disagree with the following statements. (Any Three) **(12)**

1) Every desire of an individual is a demand.
2) Slope of relatively elastic demand curve is steeper.
3) Index number can be constructed without base year.
4) Price under perfect competition is decided by the interaction between demand and supply.
5) There are many theoretical difficulties in the measurement of national income.

Q.5 Study the following table, figure, passage and answer the questions given below it (Any TWO) **(08)**

i) Observe the given diagram and answer the following questions.

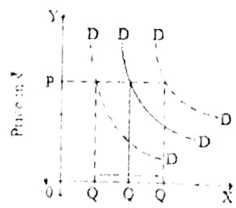

Quantity Demanded in kgs

1) Rigth ward shift in demand curve..... 01
2) Leftward shift in demand curve 01
3) Explain in short Increase and decrease in demand 02

ii)

Components	Rs. Crores
Consumption (c)	800/-
Investment (I)	700/-
Government Expenditure (G)	400/-
Net Export (X-M)	150/-
Depreciation (D)	100/-

1) Calculate GDP (Gross Domestic Product) on the basis of above table **02**
2) Calculate NDP (Net Domestic Product) on the basis of above table. **02**

iii) Financial market refers to a market where sale and purchase of financial assets such as bonds, stocks, derivatives, government securities, foreign currency etc. is undertaken. Financial markets operate through banks, non-banking financial institutions, brokers, mutual funds, discount houses etc.

Money market and Capital market are two different types of market of financial market. Money market is a market for lending and borrowing of short term funds. It is a market for near money, Capital market is a market for long term funds both equity and debt raised within and outside the country.

1) Which financial instruments are purchased and sold in the financial market ? **01**
2) Financial market is operated through which medium. **01**
3) What is meant by Money Market ? **01**
4) What is meant by Capital Market ? **01**

Q.6 Answer in detail (Any TWO) **(16)**

1) State and explain the Law of diminishing marginal utility with its exceptions.
2) State and explain Law of supply with its assumptions.
3) Explain various sources of public revenue.

****

Date 15 JAN 2024

Roll No.

Navkonkan Education Society's
D,B,J, College, Chiplun
XII Commerce And Arts
Preliminary Examination 2024

Time: -3 Hrs. Sub : Economics Pages:03 Marks : 80

सूचना -- १) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

२) आवश्यक त्या ठिकाणी कोष्टके / आवृत्या काढा.

३) उजव्या बाजूचे अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

४) सर्व मुख्य प्रश्नांची उत्तरे नवीन पानांवर लिहावीत.

प्र.१ला अ) योग्य पर्याय निवडा. (०५)

१) स्थूल अर्थशास्त्र खालील संकल्पनांचा अभ्यास करते.

अ) संपुर्ण अर्थव्यवस्था ब) आर्थिक विकास क) एकूण पुरवठा ड) उत्पादन किंमत

पर्याय – १) अ,ब,क २) ब,क,ड ३) फक्त ड ४) अ,ब,क,ड

२) बाजारपेठेचे वर्गीकरण स्थळाच्या आधारावर खालील प्रमाणे केले जाते.

अ) स्थानिक बाजार, राष्ट्रीय बाजार, आंतरराष्ट्रीय बाजार

ब) अत्यल्पकालीन बाजार, स्थानिक बाजार, राष्ट्रीय बाजार

क) अल्पकालीन बाजार, राष्ट्रीय बाजार, आंतरराष्ट्रीय बाजार

ड) स्थानिक बाजार, राष्ट्रीय बाजार, अत्यल्पकालीन बाजार

पर्याय – १) अ,ब,क २) ब,क,ड ३) फक्त अ ४) अ आणि ड

३) भारान्वित निर्देशांकाला लागू असणारी विधाने

अ) प्रत्येक वस्तूंना सारखेच महत्व दिले जाते.

ब) विविध वस्तूंना योग्य भारांश दिला जातो.

क) बहुतेक वेळा संख्या ही भारांश म्हणून वापरली जाते.

ड) भारान्वित निर्देशांक मोजण्यासाठी लासपेअर आणि पाश्चेची पद्धत वापरली जाते.

पर्याय – १) ब,क, ड २) अ,क,ड ३) अ,ब,ड ४) अ,ब,क,ड

४) खालीलपैकी या अर्थशास्त्रज्ञाच्या मते सार्वजनिक वित्तव्यवहार हा अर्थशास्त्र व राज्यशास्त्र यांच्या सीमारेषेवर आहे.

अ) ॲडम स्मिथ ब) आल्फ्रेड मार्शल क) ह्यू डॅल्टन ड) प्रा. फिंडले शिराज

पर्याय – १) अ २) ब ३) क ४) ड

५) विदेशी व्यापाराचे प्रकार

अ) आयात व्यापार ब) निर्यात व्यापार क) पुननिर्यात व्यापार ड) अंतर्गत व्यापार

पर्याय – १) अ, ब २) अ, ब, क ३) वरील सर्व ४) यापैकी नाही

ब) सहसंबंध पूर्ण करा. (५)

१) सर्वसाधारण समतोल : स्थूल अर्थशास्त्र : : [ ] : सूक्ष्म अर्थशास्त्र

२) संपूर्ण लवचिक मागणी : Ed = ∞ : : [ ] Ed = 0

3) [ ] : मूळ वर्षाची किंमत : : P१ : चालू वर्षाची किंमत

४) एकूण प्रामी [ ] : सरासरी प्रामी : एकूण प्रामी -- एकूण नगसंख्या

५) सामान्य वस्तूची किंमत व मागणी : व्यस्त संबंध : : गिफेन वस्तू [ ]

क) विसंगत शब्द ओळखा. (५)

१) उपयोगीतेचे प्रकार – स्थल उपयोगिता, काल उपयोगिता, सेवा उपयोगिता,एकूण उपयोगिता

२) लवचीकतेचे प्रकार – किंमत लवचिकता, उत्पन्न लवचिकता, कमी लवचिकता,छेदक लवचिकता

३) हस्तांतरित उत्पन्न – निवृत्ती वेतन, बेकारी भत्ता,वेतन, बक्षिस

४) संघटित क्षेत्र – सावकार, व्यापारी बँका, सहकारी बँका, भारतीय रिझर्व्ह बँक

५) विक्री खर्च – मोफत भेटवस्तू,फलक जाहिरात, खिडकी प्रदर्शन, पेटंट

ड) आर्थिक पारिभाषिक शब्द लिहा. (५)

१) उपभोक्त्याकडून उपभोग घेतलेल्या वाढीव वस्तूपासून मिळालेली उपयोगिता.

२) अशी परिस्थिती जेथे कमी किंमतीला अधिक प्रमाणात मागणी केली जाते.

३) प्रत्येक नगसंख्येच्या उत्पादनाचा खर्च.

४) दिलेल्या वर्षात देशाच्या भोगोलिक सीमेरेषेच्या आत उत्पादित होणाऱ्या अंतिम वस्तू व सेवांचे बाजारभावानुसार येणारे मूल्य.

६) कोणत्याही विशेष लाभाच्या प्राप्तीशिवाय व्यक्तीने शासनाला दिलेले सक्तीचे देणे.

प्र. २रा अ) खालील उदाहरणांच्या आधारे संकल्पना ओळखून ती स्पष्ट करा. (कोणतेही तीन) (६)

१) शबानाने आपल्या कारखान्यातील कामगारांना वेतन आणि बँक कर्जावरील व्याज दिले.

२) संकेतचे उत्पन्न ५०% नी वाढल्यामुळे आपला उपभोग्य वस्तूंच्या मागणीत २०% नी वाढ केली.

३) राजेंद्रच्या दुकानात एकूण ५०० जेलपेनचा साठा आहे. ज्यात मागील आर्थिक वर्षातील २०० जेलपेनचा समावेश आहे.

४) टीनाने रु.५,००० रुपयांची एकरकमी रक्कम एक वर्षाकरीता बँकेत जमा केली.

५) महाराष्ट्राने पंजाबकडून गहू खरेदी केला.

ब) फरक स्पष्ट करा. (कोणतेही तीन) (६)

१) विभाजन पद्धत आणि राशी पद्धत

२) मागणीतील विस्तार आणि मागणीतील संकोच

३) किंमत निर्देशांक आणि संख्यात्मक निर्देशांक

४) अंतर्गत कर्ज आणि बाह्य कर्ज

५) साधा निर्देशांक आणि भारांकित निर्देशांक

प्र.३रा खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन) (१२)

१) स्थूल अर्थशास्त्राची कोणतीही चार वैशिष्टे स्पष्ट करा.

२) मागणीची लवचिकता निर्धारित करणारे घटक स्पष्ट करा.

३) मक्तेदारीयुक्त स्पर्धेची कोणतीही चार वैशिष्टे स्पष्ट करा.

४) भारतातील नाणेबाजारातील कोणत्याही चार समस्या स्पष्ट करा.

५) राष्ट्रीय उत्पन्नाची कोणतीही चार वैशिष्टे स्पष्ट करा.

प्र.४था खालील विधानांशी आपण सहमत आहात की नाही ते सकारण स्पष्ट करा. (कोणतेही तीन) (१२)

१) व्यक्तीची प्रत्येक इच्छा ही मागणी असते.

२) तुलनेने लवचिक मागणी वक्र तीव्र उतारचा असतो.

३) निर्देशांकाचे आधार वर्षाशिवाय सोजमाप करता येते.

४) पूर्ण स्पर्धेच्या अल्पावधीत वस्तूची किंमत मागणी व पुरवठ्याच्या समतोलावरून ठरते.

५) राष्ट्रीय उत्पन्नाची गणना करताना अनेक तांत्रिक अडचणी येतात.

प्र.५वा खालील तक्ता, आकृती, उतारा अभ्यासून विचारलेल्या प्रश्नांची उत्तरे लिहा.(कोणतेही दोन) **(०८)**

i) खालील आकृतीचे निरीक्षण करा आणि प्रश्नांची उत्तरे द्या.

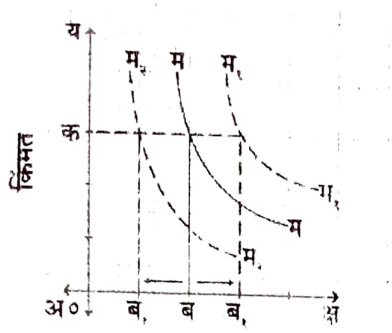

मागणी

१) उजवीकडे स्थानांतरीत होणारा मागणी वक्र ०१

२) डावीकडे स्थानांतरीत होणारा मागणी वक्र ०१

३) मागणीतील वृद्धी आणि ह्रास संकल्पना स्पष्ट करा. ०२

ii)

घटक	रक्कम (कोटी रु)
उपभोग (C)	८००
गुंतवणूक (I)	७००
शासकीय खर्च (G)	४००
निव्वळ निर्यात (X-M)	-१५०
घसारा (D)	१००

१) वरील तक्त्याच्या आधारे स्थूल देशांतर्गत उत्पादन (GDP) काढा. ०२

२) वरील तक्त्याच्या आधारे निव्वळ देशांतर्गत उत्पादन (NDP) काढा. ०२

ii) वित्तीय बाजारपेठेत रोखे (बाँड), भाग (शेअर्स), व्युत्पन्न रोखे (डेरिव्हेटीव), सरकारी रोखे, विदेशी चलन इ. सारख्या आर्थिक मालमत्तेची खरेदी-विक्री केली जाते. वित्तीय बाजारपेठा बँका, बिगर बँकिंग वित्तीय संस्था, दलाल,म्युच्युअल फंड, वळणावळ गृहे इ. माध्यमातून चालतात.

वित्तीय बाजारपेठेच्या नाणेबाजार व भाडवल बाजार या दोन भिन्न बाजारपेठा आहेत. नाणेबाजार म्हणजे अल्पमुदतीचे कर्ज देणे व घेणे होय.हा सदृश्य पैशाचा किंवा पत पैश्याचा बाजार असतो.भाडवल बाजार म्हणजे देशातील आणि देशा बाहेरील एकत्रित समभाग आणि कर्ज अशा दोन दीर्घमुदतीच्या निधींची बाजारपेठ आहे.

१) वित्तीय बाजारपेठेत कोणत्या वित्तीय साधनांची खरेदी-विक्री केली जाते. ०१

२) वित्तीय बाजारपेठा कोणाच्या माध्यमातून चालतात. ०१

३) नाणेबाजार म्हणजे काय ? ०१

४) भाडवल बाजार म्हणजे काय ? ०१

प्र, ६ वा सविस्तर उत्तरे लिहा , (कोणतेही दोन) **(१६)**

१) घटत्या सीमांत उपयोगितेचा सिद्धांत अपवादासह स्पष्ट करा.

२) एकाधिकाराचा नियम गृहीतकासह स्पष्ट करा.

३) सार्वजनिक उत्पन्नाचे विविध स्रोत स्पष्ट करा.

Date: 16 JAN 2024 Navkonkan Education Society's Roll No.

D.B.J. College, Chiplun

XII Preliminary Examination:- 2023-24

Time:- 3 Hrs. Sub:- Geography Pages:- 3 Marks:- 80

सूचना :- १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत. २) आवश्यक तेथे आकृत्या / आलेख काढा.
३) रंगीत पेन्सिलचा वापर करण्यास परवानगी आहे.
४) नकाशा स्टेन्सिलचा वापर करण्यास परवानगी आहे.
५) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात. ६) नकाशा पुरवणी मूळ उत्तरपत्रिकेस जोडावी

प्रश्न १) दिलेल्या सूचनांनुसार खालील प्रश्न सोडवा.

अ) साखळी पूर्ण करा. (५)

अ	ब	क
दक्षिण अमेरिका	कृत्रिम उपग्रह	टाटा लोहपोलाद उद्योग
भौगोलिक स्थान निश्चिती	तांदुळ	मुंबई
महानगर	ॲमेझॉन नदी खोरे	संदेशवहन
सखोल शेती	वैयक्तिक	विरळ लोकसंख्या
खाजगी	दक्षलक्षी शहर	शेतीचा आकार लहान

ब) दिलेल्या सूचनांनुसार खालील प्रश्न सोडवा. (५)

१) दिलेल्या खंडाचा लोकसंख्येनुसार उतरता क्रम लावा.
अ) आफ्रिका ब) आशिया क) ऑस्ट्रेलिया ड) दक्षिण अमेरिका

२) घरांमधील असणाऱ्या अंतरानुसार मानवी वस्त्यांचा चढता क्रम लावा
अ) विखुरलेली वस्ती ब) एकाकी वस्ती क) केंद्रित वस्ती ड) अपखंडीत वस्ती

३) भांडवलावर आधरित उद्योग उतरत्या क्रमाने लिहा.
अ) कागद निर्मिती ब) ऊर्जा निर्मिती क) सायकल निर्मिती ड) स्थानिक दुग्धप्रक्रिया उद्योग

४) खालील प्रदेश क्षेत्रफळानुसार चढत्या क्रमाने लिहा.
अ) तालुका ब) राज्य क) देश ड) जिल्हा

५) चढत्या श्रेणीनुसार भूगोल अभ्यासकाची कौशल्य लिहा.
अ) विदा विश्लेषण ब) अहवाल लेखन क) विदा संकलन ड) निरीक्षण

क) अचूक सहसंबंध ओळखा. A: विधान R: कारण (५)

१) A: अवलंबित्वांच्या प्रमाणात वाढ झाल्याने अर्थव्यवस्थेवर परिणाम होतो.
R: लोकसंख्येत वृद्धांची संख्या वाढल्यास वैद्यकीय खर्च वाढतात.
अ) केवळ A बरोबर आहे
आ) केवळ R बरोबर आहे.
इ) A आणि R दोन्ही बरोबर आहेत आणि R हे A चे अचूक स्पष्टीकरण आहे.
ई) A आणि R दोन्ही बरोबर आहेत आणि R हे A चे अचूक स्पष्टीकरण नाही.

२) A: सुपीक मैदानी प्रदेशात दाट लोकवस्ती आढळते.
R: सुपीक मृदा शेतीसाठी उपयुक्त असते.
अ) केवळ A बरोबर आहे
आ) केवळ R बरोबर आहे.
इ) A आणि R दोन्ही बरोबर आहेत आणि R हे A चे अचूक स्पष्टीकरण आहे.
ई) A आणि R दोन्ही बरोबर आहेत आणि R हे A चे अचूक स्पष्टीकरण नाही.

३) A: मुंबई येथील दमट हवामान सुती वस्त्रउद्योगास पूरक आहे.
R: उद्योगास मोठ्या प्रमाणात पाणी आवश्यक असते.
अ) केवळ A बरोबर आहे
आ) केवळ R बरोबर आहे.
इ) A आणि R दोन्ही बरोबर आहेत आणि R हे A चे अचूक स्पष्टीकरण आहे.
ई) A आणि R दोन्ही बरोबर आहेत आणि R हे A चे अचूक स्पष्टीकरण नाही.

४) A: जागतिक व्यापार असमान आहे.
R: भौगोलिक विविधता व्यापारास कारणीभूत आहे.
अ) केवळ A बरोबर आहे
आ) केवळ R बरोबर आहे.
इ) A आणि R दोन्ही बरोबर आहेत आणि R हे A चे अचूक स्पष्टीकरण आहे.
ई) A आणि R दोन्ही बरोबर आहेत आणि R हे A चे अचूक स्पष्टीकरण नाही.

५) A: प्रदेशाला भौगोलिक स्थान आवश्यक असते.
R: प्रदेशाच्या विकासाला भौगोलिक स्थान मदत करत नाही.
अ) केवळ A बरोबर आहे

आ) केवळ R बरोबर आहे.
इ) A आणि R दोन्ही बरोबर आहेत आणि R हे A चे अचूक स्पष्टीकरण आहे.
ई) A आणि R दोन्ही बरोबर आहेत आणि R हे A चे अचूक स्पष्टीकरण नाही.

ड) चुकीचा घटक ओळखा. (५)

१) वाळवंटी प्रदेश
अ) थर ब) सहारा क) हिमालय ड) गोबी

२) प्राथमिक आर्थिक क्रिया
अ) वनसंकलन ब) मासेमारी क) शेती ड) वाहतूक

३) मानवी भूगोलाच्या शाखा
अ) सामाजिक भूगोल ब) मृदा भूगोल क) आर्थिक भूगोल ड) लोकसंख्या भूगोल

४) वाहतुकीचे प्रकार
अ) रस्ते वाहतूक ब) जलवाहतूक क) हवाई वाहतूक ड) आंतरजाल

५) खनिजावर आधारित उद्योग
अ) कागद उदयोग ब) लोहपोलाद उद्योग
क) सिमेंट उद्योग ड) अल्युमिनियम उद्योग

प्रश्न २) भौगोलिक कारणे लिहा. (कोणतेही चार) (१२)

१) जन्मदर कमी असूनसुद्धा लोकसंख्या वाढू शकते
२) निरक्षरता, दारिद्र्य यांसारख्या घटकांचा प्रादेशिक विकासावर परिणाम होतो.
३) सर्वच ग्रामीण वस्तीचे नागरी वस्तीत रुपांतर होते असे नाही.
४) समशितोष्ण कटिबंधीय प्रदेशात लाकूडतोड व्यवसाय विकसित आहे.
५) उद्योगधंद्याचे वितरण असमान आहे.
६) तृतीयक आर्थिक क्रियांमध्ये सेवा आणि विनिमय यांचा समावेश होतो.

प्रश्न ३) फरक स्पष्ट करा (कोणतेही तीन) (९)

१) कार्यात्मक प्रदेश व औपचारिक प्रदेश
२) निसर्गवाद व संभव्यवाद
३) जलवाहतूक व हवाई वाहतूक
४) प्राथमिक व्यवसाय व द्वितीयक व्यवसाय
५) खाणकाम व मासेमारी

प्रश्न ४) अ) दिलेल्या जगाच्या नकाशामध्ये पुढील बाबी योग्य चिन्हाच्या सहाय्याने दाखवा व सूची तयार करा. (६)
(कोणतेही सहा)

१) लोकसंख्या संक्रमणाच्या पाचव्या टप्प्यातील एक देश
२) रॉकी पर्वतीय प्रदेश
३) जागतिक लिंगगुणोत्तर कमी असणारा देश
४) अरबी समुद्रातील खाणकाम क्षेत्र
५) पंचमहासरोवराजवळील औद्योगिक प्रदेश
६) पनामा कालवा
७) ऑस्ट्रेलियातील एक औद्योगिक प्रदेश
८) ग्रँड बँक मत्सक्षेत्र

ब) दिलेल्या आलेखाचे वाचन करुन त्यावर आधारित प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (५)

भारताचा लोकसंख्या मनोरा

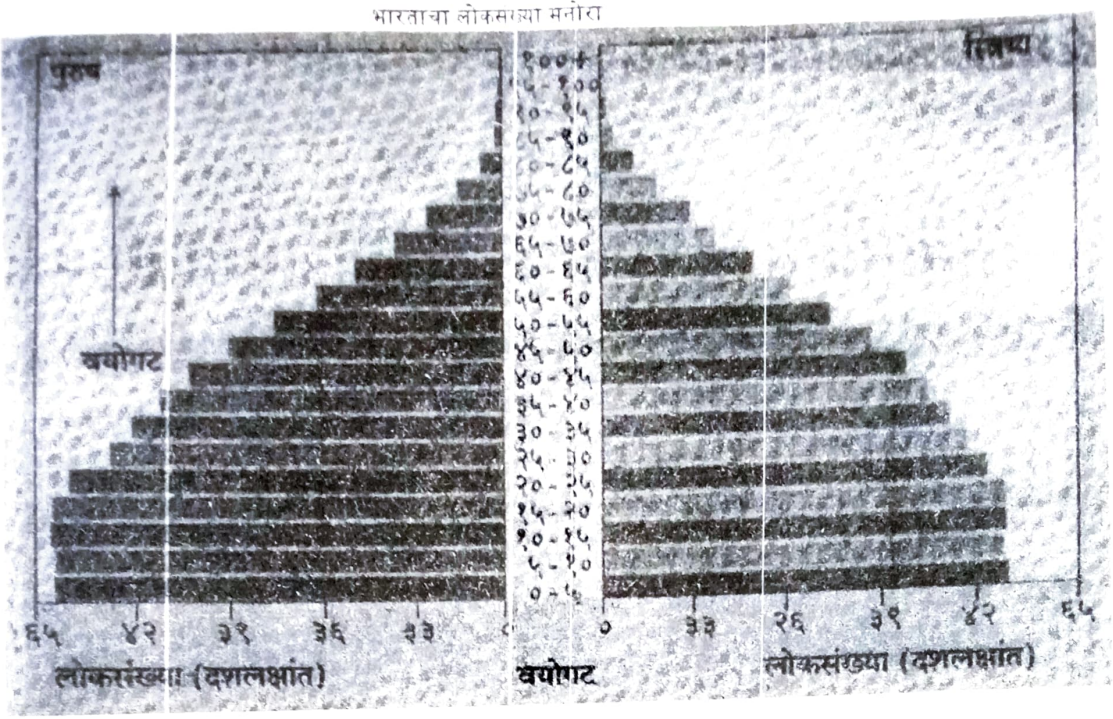

१) वरील आकृती काय दर्शविते ?
२) लोकसंख्या मनोऱ्याचा हा कोणता प्रकार आहे?
३) या मनोऱ्यात कोणत्या वयोगटातील लोकसंख्या ास्त आहे?
४) ६५ वर्षे व त्यावरील वयोगटाचे स्वरूप कसे आहे?
५) भारतातील मनुष्यबळाबाबत हा मनोरा काय दर्शवितो.

प्रश्न ५) टिपा लिहा. (कोणत्याहीतीन) (१२)
१) व्यापारातील वाहतुकीची भूमिका
२) भूगोलातील आधुनिक कल
३) प्रादेशिक विकासावर परिणाम करणारे घटक
४) मळ्याची शेती
५) ग्रामीण व नागरी वस्तीतील आंतरक्रिया

प्रश्न ६) अ) खालील उताऱ्याचे वाचन करून त्याखालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (४)

२०११ मध्ये भारतातील आंतरराज्यीय स्थलांतरीत लोकसंख्या केवळ ४ % आहे. ही सख्या २००१ पासून जवळजवळ बदलली आहे. पाच वर्षाच्या मध्यंतरातील आंतरराज्य स्थलांतराचा दर अमेरिकेत जवळपास १०% तर चीनमध्ये ५% आहे. या तुलनेत भारतातील हे प्रमाण कमीहोते. एका शोधनिबंधानुसार ८० देशांच्या नमुन्यांत अंतर्गत स्थलांतराचे प्रमाण भारतात सर्वात कमी आहे.

भारतातील आंतरराज्यीय स्थलांतराचा कमी दर हा चिंतेचा विषय असून प्रादेशिक मानव संसाधनांच्या उपयुक्ततेच्या दृष्टीने हा नकारात्मक घटक ठरतो. राज्यांतर्गत स्थलांतराच्या लाभाकडे लोकसंख्याशास्त्रज्ञलक्ष वेधू इच्छितात. त्यासाठी सर्वेक्षण, जनगणना किंवा इतर सामान्य विदेवर अवलबून न राहता अधिक तपशीलवार विश्लेषण आवश्यक आहे. यामुळे स्थानिक पातळीवर मानवी संसाधनांच्या पर्याप्त उपयोगाला आणि त्याद्वारे गरिबी कमी करून सामाईक समृद्धीला चालना मिळण्यासाठी आंतरराज्य स्थलांतराचे दर वाढवण्याचे धोरणात्मक निर्णय होऊ शकतात.

१) उताऱ्याला योग्य शीर्षक द्या.
२) अमेरिका व चीनमध्ये अंतर्गत स्थलांतराचे प्रमाण किती आहे ?
३) अंतर्गत स्थलांतराचे प्रमाण कोठे कमी आहे?
४) आंतरराज्य स्थलांतरास प्रोत्साहन देणे का आवशयक आहे ?

ब) आकृती काढा (कोणत्याही दोन) (४)
१) त्रिकोणी वस्ती
२) लोकसंख्या संक्रमण सिद्धांत
३) भूगोलाचा अन्य विषयांशी संबंध

प्रश्न ७) खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा (कोणताही एक) (८)
१) लोकसंख्येच्या वितरणावर परिणाम करणारे प्राकृतिक घटक स्पष्ट करा.
२) मंडई शेतीची सविस्तर माहिती लिहा.

0-1-16

Date:- 16 JAN 2024

Navkonkan Education Society's
D.B.J. CollegeChiplun
XII Preliminary Examination-2023-24

Roll No.

Time:- 3 Hrs. Sub:- Geography Pages:- 3 Marks:- 80

Note:- 1) All questions are compulsory. 2) Draw a diagrams / graphs wherever necessary.
3) Use of colour pencil is allowed. 4) Use of World Map stencil is allowed
5) Figures to the right indicate full marks
6) Tie supplement of map to the main answer book

Q.1) **Answer the questions as per given instruction**

A) **Complete the chain** (5)

A	B	C
South America	Satellite	Tata Iron and Steel company
GPS	Rice	Mumbai
Metropolitan City	Amazon river basin	Communication
Intensive SubsistenceAgriculture	Individual	Sparsely population
Private	Millions City	Small size of farm

(B) **Do as directed** (5)

1) Arrange the following continent in descending order with respect to population.
A) Africa B) Asia C) Australia D) South America

2) Arrange the following human settlements in ascending order on the basis of spacing between the housing
A) Dispersed settlement B) Isolated settlement
C) Compact settlement D) Semi-clustered settlement

3) Arrange the following industries in descending order as per capita investment.
A) Paper industry B) Power industry
C) Cycle industry D) Local Dairy industry

4) Arrange the following region in ascending order with to area.
A) Taluka B) State C) Country D) District

5) Arrange the skills of Geographer in ascending order.
A) Data Analysis B) Report writing C) Data collection D) Observation

C) **Identify the correct co-relation A: Assertion R: Reasoning** (5)

1) A: Increase in dependency ratio will affect the economy
R: Medical costs are high when there are more elderly in the population.
A) Only A is correct.
B) Only R is correct.
C) Both A and R are correct and R is the correct explanation of A.
D) Both A and R are correct but R is not the correct explanation of A.

2) A: Areas which have fertile soil have dense population.
R: Fertile soils are good for agriculture.
A) Only A is correct.
B) Only R is correct.
C) Both A and R are correct and R is the correct explanation of A.
D) Both A and R are correct but R is not the correct explanation of A.

3) A: The humid climate of Mumbai offered great scope for development of Cotton textile industries.
R: Industries require ample amount of water.
A) Only A is correct.
B) Only R is correct.
C) Both A and R are correct and R is the correct explanation of A.
D) Both A and R are correct but R is not the correct explanation of A.

4) A: Global trade is uneven.
R: Geographical diversity is responsible for trade to occur.
A) Only A is correct.

B) Only R is correct.
C) Both A and R are correct and R is the correct explanation of A.
D) Both A and R are correct but R is not the correct explanation of A.

5) A: A region requires a geographical location.
R: Geographical location does not help the development of a region.
A) Only A is correct.
B) Only R is correct.
C) Both A and R are correct and R is the correct explanation of A.
D) Both A and R are correct but R is not the correct explanation of A.

D) Identify the incorrect factor. (5)

1) Desert region.
A) Thar B) Sahara C) Himalaya D) Gobi

2) Primary Economic activities
A) Gathering B) Fishing C) Agriculture D) Transport

3) Branches of Human Geography
A) Social Geography B) Geography of soils
C) Economic Geography D) Population Geography

4) Types of transportation
A) Road transport B) Water transport C) Air transport D) Internet

5) Mineral based industries
A) Paper industries B) Iron and Steel Industries
C) Cement industries D) Aluminum industries

Q.2) Give geographical reason. (Any Four) (12)

1) Population may increase though birth rate are low.
2) Factors like illiteracy, poverty affect the regional development.
3) Not all rural settlement change into urban settlement.
4) Lumbering is developed in temperate region.
5) Distribution of industries is uneven.
6) Tertiary activities include both services and exchange.

Q.3) Differentiate between (Any Three) (9)

1) Functional region and formal region
2) Possibilism and Determinism
3) Water transport and Air transport
4) Primary activities and Secondary activities
5) Mining and Fishing

Q.4) A) Mark and name the following on the outline map of world with suitable index (Any Six) (6)

1) Any one country in stage fifth of Demographic Transition Theory.
2) Rocky mountain region
3) The country having lowest sex ratio in the world
4) Mining area in Arabian sea.
5) Industrial region near Great lake
6) Panama Canal
7) Any one industrial region in Australia
8) Grand bank Fishing belt

B) Read the following Graph and answer the questions given below. (5)

Population Pyramid of India

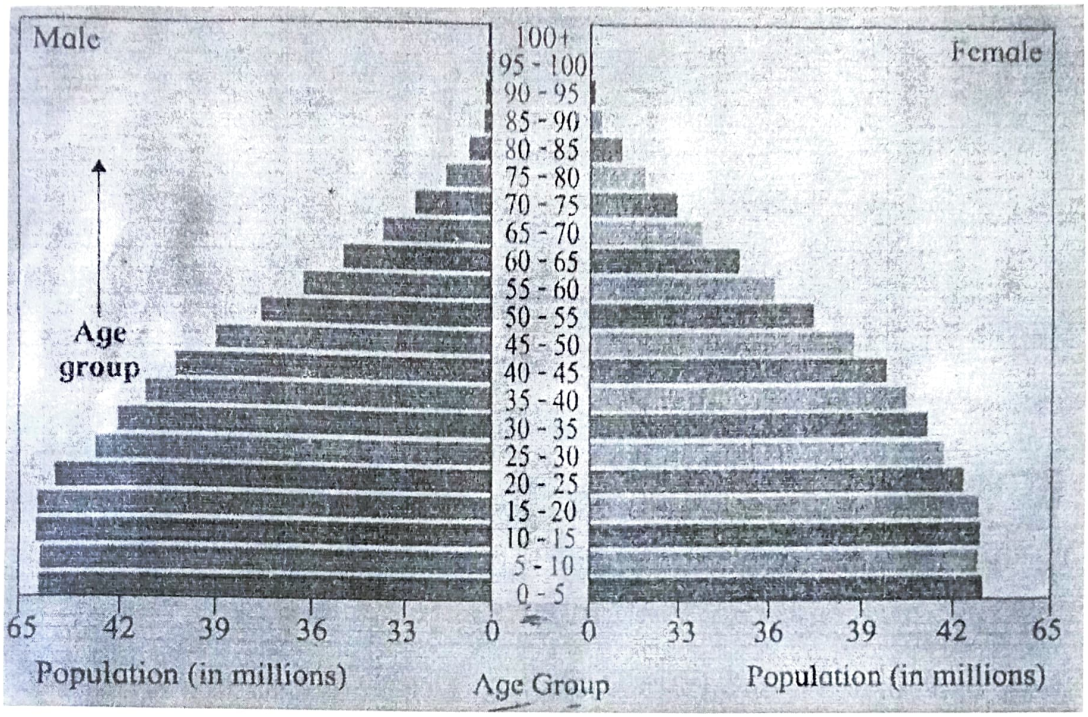

1) What the above diagrams shows?
2) What type of population pyramid is this?
3) Which age group has the highest population?
4) Explain the nature of the age group of 65 years and above.
5) What does the pyramid show about manpower in India

Q.5) **Write short notes on (Any Three)** (12)

1) Role of transportation in trade
2) Latest trends in Geography
3) Factors affecting regional development
4) Footloose industries
5) Interrelationship between rural and urban settlement

Q6) A) **Read the following passage and answer the question given below** (4)

In 2011, India's interstate migration was only 4%. The number has change since 2001. The rate of interstate migration over a five year period, China has almost 5% interstate migration, while in America, the rate of internal migration is about 10%. According to research paper,among 80 sample countries studied, India's internal migration rate is low.

Less interstate migration rate is a concern and a negative factor in term of regional and human resources utilization.Demographers and social scientists want more detailed analysis with relying on survey, census and other general knowledge to make adequate use of local human resource and thereby reduce poverty. Accordingly, policy decision can also be taken

1) Give the appropriate title to the paragraph.
2) What is the percentage of internal migration in America and China?
3) Where the rate of internal migration is low
4) Why will it be beneficial to encourage internal migration

B) Draw a diagrams (Any Two) (4)

1) Triangular settlement
2) Demographic Transition Theory
3) Relationship between geography and other subjects

Q.7) **Answer the following questions in detail. (Any one)** (8)

1) Explain the physical factors affecting distribution of population.
2) Write the detailed information about Market Gardening.

Date: 17 JAN 2024 Navkonkan Education Society's Roll No. | | |

D.B.J. College, Chiplun

XII Preliminary Examination 2023-2024

Time:- 3.00Hrs. Sub: – **Hindi** Pages:- 7 Marks:– 80

सूचना : (१) सूचना के अनुसार गद्य, पद्य, की कृतियों में आवश्यकता के अनुसार आकृतियों में ही उत्तर लिखना अपेक्षित है।
(२) सभी आकृतियोंके लिए पेन का ही प्रयोग कीजिए
(३) व्याकरण विभाग तथा उपयोजित (रचना) विभाग में पूछे गए प्रश्नों के उत्तर के लिए आकृतियों की आवश्यकता नहीं है।
(४) शुद्ध, स्पष्ट एवं सुवाच्य लेखन अपेक्षित है।

विभाग १ — गद्य : २० अंक

प्र. १. (अ) **निम्नलिखित पठित गद्यांश पढ़कर दी गई सूचनाओं अनुसार कृतियाँ कीजिए :** (०६)

दम–के–दम में यह समाचार नगर में जंगल की आग के समान फैल गया कि एक साधु रागी आया है, जो बाजारों में गा रहा है। सिपाहियों ने हथकड़ियाँ सँभालीं और पकड़ने के लिए साधु की ओर दौड़े परंतु पास आना था कि रंग पलट गया। साधु के मुखमंडल से तेज की किरणे फूट रही थीं, जिनमें जादू था, मोहिनी थी और मुग्ध करने की शक्ति थी। सिपाहियों को न अपनी सुध रही, न हथकड़ियों की न अपने बल की, न अपने कर्तव्य की, न बादशाह की, न बादशाह के हुक्म की। वे आश्चर्य से उसके मुख की ओर देखने लगे, जहाँ सरस्वती का वास था और जहाँ से संगीत की मधुर ध्वनि की धारा बह रही थी। साधु मस्त था, सुनने वाले मस्त थे। जमीन–आसमान मस्त थे । गाते–गाते साधु धीरे–धीरे चलता जाता था और श्रोताओं का समूह भी धीरे–धीरे चलता जाता था । ऐसा मालूम होता था, जैसे एक समुद है जिसे नवयुवक साधु आवाजों की जंजीरों से खींच रहा है और संकेत से अपने साथ–साथ आने की प्रेरणा कर रहा है।

मुग्ध जनसमुदाय चलता गया, चलता गया, चलता गया। पता नहीं किधर को?पता नहीं कितनी देर?एकाएक गाना बंद हो गया। जादू का प्रभाव टूटा तो लोगों ने देखा कि वे तानसेन के महल के सामने खड़े हैं। उन्होंने दुख और प्रश्चात्ताप से हाथ मले और सोचा यह हम कहाँ आ गए? साधु अज्ञान में ही मौत के द्वार पर आ पहुँचा था । भोली–भाली चिड़िया अपने–आप अजगर के मुँह में आ फँसी थी और अजगर के दिल में जरा भी दया न थी।

तानसेन बाहर निकला।वहाँ लोगों को देखकर वह हैरान हुआ और फिर सब कुछ समझकर नवयुवक से बोला–"तो शायद आपके सिर पर मौत सवा है? "
नवयुवक–साधु मुस्कुराया – " जी हाँ । मैं आपके साथ गानविद्या पर चर्चा करना चाहता हूँ। "
तानसेन ने बेपरवाही से उत्तर दिया – " अच्छा! मगर आप नियम जानते हैं न? नियम कड़ा है और मेरे दिल में दया नहीं है। मेरी आँखें दूसरों की मौत को देखने के लिए हर समय तैयार हैं। " नवयुवक और मेरे दिल में जीवन का मोह नहीं है। मैं मरने के लिए हर समय तैयार हूँ। "

(१) **लिखिए:** (०२)
तानसेन ने नवयुवक (साधु) से यह कहा
(१)
(२)
(३)
(४)

(२) गद्यांश से शब्द–युग्म ढूँढ़कर लिखिए : (०२)

(१) (२) (३) (४)

(३) 'घमंड मनुष्य का सबसे बड़ा शत्रु है' इस विषय पर ४० से ५० शब्दों में अपने विचार लिखिए। (०२)

प्र. १.(आ) निम्नलिखित पठित गद्यांश पढ़कर दी गई सूचनाओं के अनुसार कृतियाँ कीजिए : (०६)

तुम अपनी सहेली रचना को यह समझाओ कि क्रांति की बड़ी–बड़ी बातें करना आसान है, कोई छोटी–सी क्रांति भी कर दिखाना कठिन है

एक ही झटके में यूँ टूट–हारकर बैठ जाना तो निहायत मूर्खता है। द्य फिर अभी तो वह प्रथम वर्ष के पूर्वार्ध में ही है। अभी से उसे ऐसा कोई कदम नहीं उठाना चाहिए। जरूरी हो तो सोच–समझकर वे अपनी दोस्ती को आगे बढ़ा सकते हैं। कॉलेज जीवन की पूरी अवधि में वे निकट मित्रों की तरह रहकर एक–दूसरे को देखें जानें, जाँचें परखें। एक–दूसरे की राह का रोड़ा नहीं, प्रेरणा और ताकत बनकर परस्पर विकास में सहभागी बनें। फिर अपनी पढ़ाई की समाप्ति पर भी यदि वे एक–दूसरे के साथ पूर्ववत लगाव महसूस करें, उन्हें लगे कि निकट रहकर सामने आई कमियों – गलतियों ने भी उनकी दोस्ती में कोई दरार नहीं डाली है, तो वे एक–दूसरे को उनकी समस्त खूबियों–कमियों के साथ स्वीकार कर अपना लें। उस स्थिति में की गई यह कथित क्रांति न कठिन होगी, न असफल ।

मेरी राय में रचना को और उसके दोस्त को तब तक धैर्य से प्रतीक्षा करनी चाहिए। इस बीच वे पूरे जतन के साथ एक–दूसरे के लिए स्वयं को तैयार करें। बिना तैयारी के जल्दबाजी में, पढ़ाई के बीच शादी का निर्णय लेना केवल बेवकूफी ही कही जा सकती है, क्रांति नहीं। ऐसी कथित क्रांति का असफल होना निश्चित ही समझना चाहिए। इतनी जल्दबाजी में तो किसी छोटे–से काम के लिए उठाया कोई छोटा कदम भी शायद ही सफल हो। यह तो जिंदगी का अहम फैसला है।

मैं समझती हूँ, रचना की इस मूर्खतापूर्ण 'क्रांति' में उसकी सहायता न करने का तुम्हारा निर्णय एक सही निर्णय है पर तटस्थ रहना ही काफी नहीं है। यदि रचना सचमुच तुम्हारी प्यारी सहेली है तो उसका 'हित–अहित' देखना भी तुम्हारा काम है, उसमें हस्तक्षेप करना भी ।

पर रचना को इसके लिए दोष देने व उसकी भर्त्सना करने से भी बात नहीं बनेगी, बिगड़ जरूर सकती है। हो सकता है, कथित प्यारके जुनून में इसका उलटा असर हो और वह तुम्हारी बात का बुरा मानकर तुमसे कन्नी काटने लगे । इसलिए संभलकर बात करनी होगी और सूझ–बूझ से बात सँभालनी होगी । दोष अकेली रचना का है भी नहीं । दोष उसकी नासमझ उम्र का है या उसके उस परिवेश का है, जिसमें उसे सँभलकर चलने के संस्कार नहीं दिए गए हैं। यह उम्र ही ऐसी है जब कोई भावूक किशोरी किसी युवक की प्यार भरी, मीठी–मीठी बातों के बहकावे में आकर उसे अपना सब कुछ समझने लगती है और कच्ची, रोमानी भावनाओं में बहकर जल्दबाजी में मूर्खता कर बैठती है। पछतावा उसे तब होता है जब पानी सिर से गुजर चुका होता है।

(१) परिच्छेद से दो ऐसे प्रश्न तैयार कीजिए, जिनके उत्तर निम्नलिखित हों : (०१)

(१) (१) क्रांति की (२) पछतावा।

(२) वाक्य सही करके लिखिए: (०१)

(१)उस स्थिति में की गई यह कथित क्रांति कठिन भी होगी और असफल भी।

(२)मेरी राय में तुम्हें और तुम्हारी दोस्त को धैर्य से प्रतीक्षा करनी चाहिए।

(२) कोष्ठक में दिए गए उचित उपसर्ग चुनकर नए शब्द बना कर लिखिए : (०२)

(अ, सु, अव, अभि)

(१) मान = (२) सुविधा = (३) गुण = (४) पुत्र =

(३) 'विद्यार्थी जीवन में मित्रता का महत्त्व' विषय पर ४० से ५० शब्दों में अपना मत व्यक्त कीजिए। (०२)

प्र. १. (इ) निम्नलिखित प्रश्नों में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लगभग ८० से १०० शब्दों में लिखिए: (३में से २) (०६)

(१) निराला जी का आतिथ्य भाव ६० से ८० शब्दों में लिखिए । (०३)

(२) 'पाप के चार हथियार' निबंध का उद्देश्य स्पष्ट कीजिए। (०३)

(३) 'आदर्श बदला' कहानी के शीर्षक की सार्थकता स्पष्ट कीजिए । (०३)

प्र. १. (ई) **साहित्य संबंधी सामान्य ज्ञान पर आधारित निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर एक–एक वाक्य में लिखिए: (४में से केवल २)** (०२)

(१) कुछ हिंदी आलोचकों द्वारा महादेवी वर्मा को दी गई उपाधि। (०१)

(२) कन्हैयालाल मिश्र 'प्रभाकर' जी के निबंध संग्रहों के नाम लिखिए। (०१)

(३) आशारानी व्होरा जी के लेखन कार्य का उद्देश्य। (०१)

(४) हिंदी के दो प्रसिद्ध उपन्यासों के नाम लिखिए । (०१)

विभाग२– पद्य : २० अंक

प्र. २. (अ) निम्नलिखित पद्यांश पढ़कर दी गई सूचनाओं के अनुसार कृतियाँ कीजिए : (०६)

नानक गुरु न चेतनी मनि आपणे सुचेत ।
छूते तिल बुआड़ जिऊ सुएं अंदर खेत ।
खेते अंदर छुट्टया कहु नानक सऊ नाह ।
फली अहि फूली अहि बपुड़े भी तन बिच स्वाह ।। १ ।।
बलि मोह धसि मसि करि,
मति कागद करि सारु,
भाइ कलम करि चितु लेखारि,
गुरु पुछि लिखु बीचारि,
लिखु नामं सालाह लिखु,
लिखु अंत न पारावार ।। २।।
मन रे अहिनिसि हरि गुण सारि ।
जिन खिनु पलु नामु न बिखरे ते जन विरले संसारि ।
जोति–जोति मिलाइए, सुरती – सुरती संजोगु ।
हिंसा हउमें मतु गए नाहीं सहसा सोगु ।
गुरुमुख जिसु हार मनि बसे तिसु मेले गुरु संजोग ।। ३।।

(१) उत्तर लिखिए : (०२)

गुरु को महत्त्व न देने वाले ऐसे होते हैं –

(१)
(२)
(३)
(४)

(२) **निम्नलिखित शब्दों के समानार्थी शब्द पद्यांश से पहचानकर लिखिए :** (०२)

(१) अंदर = (२) स्याही = (३) बुद्धि = (४) क्षण =

(३) 'गुरु बिन ज्ञान न होइ ' उक्ति पर ४० से ५० शब्दों में अपने विचार लिखिए। (०२)

प्र. २.(आ) निम्नलिखित पठित पद्यांश पढ़कर दी गई सूचनाओं के अनुसार कृतियाँ कीजिए : (०६)

सावन आइ गये मनभावन, बदरा घिर–घिर आवै ना !
बदरा गरजै बिजुरी चमकै, पवन चलति पुरवैया ना ! सावन ...
रिमझिम रिमझिम मेहा बरसै, धरती काँ नहवावै ना! सावन ...
दादुर, मोर, पपीहा बोलै, जियरा मोर हुलसावै ना ! सावन ...
जगमग जगमग जुगुनू डोलै, सबकै जियरा लुभावै ना! सावन ...
लता, बेल सब फूलन लागीं महकीं डरिया – डरिया ना ! सावन ...
उमगि भरे सरिता सर उमड़े, हमरो जियरा सरसै ना! सावन ...
संकर कहैं बेगि चलो सजनी, बँसिया स्याम बजावै ना! सावन ...

(१) **संजाल पूर्ण कीजिए :** (०२)

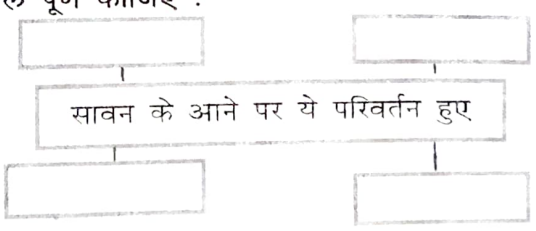

(२) निम्नलिखितशब्दों के अर्थ लिखिए: (०२)

(१) हुलसावै ————— (२) डरिया — डरिया————————

(३) उमगि———————— (४) सरसैं————————————

(३) सावन बड़ा मनभावन इस विषय पर ४० से ५० शब्दों में अपने विचार लिखिए। (०२)

प्र. २. (इ) निम्नलिखित मुद्दों के आधार पर 'नवनिर्माण' कविता का रसास्वादन कीजिए: (०६)

(१) रचनाकार का नाम । (०१)

(२) पसंद की पंक्तियाँ । (०१)

(३) पसद आने का कारण। (०२)

(४) कविता की केंद्रीय कल्पना । (०२)

अथवा

आँसुओं को पोंछकर अपनी क्षमताओं को पहचानना ही जीवन है' इस सच्चाई को समझाते हुए 'सच हम नहीं, सच तुम नहीं', कविता का रसास्वादन कीजिए ।

प्र. २. (ई) साहित्य संबंधी सामान्य ज्ञान पर आधारित निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर एक–एक वाक्य में लिखिए: (४ में से २) (02)

(१) वृंद जी की प्रमुख रचनाओं के नाम लिखिए । (01)

(२) गजल इस भाषा का लोकप्रिय काव्य प्रकार है । (01)

(३) लोकगीतों के दो प्रकार लिखिए । (01)

(४) डॉ. मुकेश गौतम जी की दो रचनाओं के नाम लिखिए । (01)

विभाग ३— विशेष अध्ययन : १० अंक

प्र. ३. (अ) निम्नलिखित पद्यांश पढ़कर दी गई सूचनाओं के अनुसार कृतियाँ कीजिए : (०६)

सुनो कनु, सुनो
क्या मैं सिर्फ एक सेतु थी तुम्हारे लिए
लीलाभूमि और युद्ध क्षेत्र के
अलंघ्य अंतराल में !
अब इन सूने शिखरों, मृत्यु घाटियों में बने
सोने के पतले गुँथे तारोंवाले पुल — सा
निर्जन
निरर्थक
काँपता–सा, यहाँ छूट गया — मेरा यह सेतु जिस्म
— जिसको जाना था वह चला गया

अमंगल छाया

घाट से आते हुए
कदंब के नीचे खड़े कनु को
ध्यानमग्न देवता समझ, प्रणाम करने
जिस राह से तू लौटती थी बावरी
आज उस राह से न लौट
उजड़े हुए कुंज
रौंदी हुई लताएँ
आकाश पर छाई हुई धूल
क्या तुझे यह नहीं बता रही
कि आज उस राह से
कृष्ण की अठारह अक्षौहिणी सेनाएँ
युद्ध में भाग लेने जा रही हैं !

(१) **उत्तर लिखिए:**

ऐसा है राधा का सेतु जिस्म — (०२)

(१)
(२)
(३)
(४)

(२) **निम्नलिखित शब्द–समूहों के लिए पद्यांश में आए एक शब्द ढूँढ़कर लिखिए:** (०२)

(१) जो पार न किया जा सके –
(२) दो पहाड़ों के बीच की नीची जमीन–
(३) पहाड़ का सबसे ऊँचा भाग –
(४) नदी, झील में वह स्थान, जहाँ लोग नहाएँ–धोएँ –

(३) 'वृक्ष की उपयोगिता' इस विषय पर ४० से ५० शब्दों में अपने विचार लिखिए। (०२)

प्र. ३. आ] **निम्नलिखित प्रश्नों में से किसी एक का उत्तर ६० से ८० शब्दों में लिखिए।** (०४)
(२ में से १)

(१) कनुप्रिया के मन में मोह उत्पन्न होने के कारण लिखिए। (०४)
(२) राधा की दृष्टि से जीवन की सार्थकता बताइए । (०४)

विभाग ४ – व्यावहारिक हिंदी / अपठित गद्यांश और पारिभाषिक शब्दावली:२०अंक

प्र. ४. (अ) **निम्नलिखित प्रश्न का उत्तर १०० से १२० शब्दों में लिखिए:** (०६)

'ढाई आखर प्रेम का पढ़े सो पंडित होइ' इस पंक्ति का १०० से १२० शब्दों में भाव पल्लवन कीजिए। (०६)

अथवा

• निम्नलिखित गद्यांश पढ़कर सूचनाओं के अनुसार कृतियाँ कीजिए :

अध्यापक : वर्तमान युग विज्ञान का युग है। आज के बच्चे वैज्ञानिक युग में पल रहे हैं। हमारे साहित्य में लेखक, विचारक, कि मौलिक विचारों को व्यक्त करते हैं। हम उनके विचारों समझ नहीं सकते, तब पल्लवन हमारी सहायता करता है। परंतु बच्चो ! केवल विषयगत ज्ञान होना अनिवार्य नहीं होता द्य है अपितु आज के युवाओं के लिए अनेक क्षेत्रों का प्रवेश द्वार तैयार हो जाता है। पल्लवन व्यक्तित्व निर्माण में एकमहत्त्वपूर्ण भूमिका तैयार कर सकता है।

तन्वी : वह कैसे ?

अध्यापक :अब गौर से सुनो, शारीरिक विकास के साथ–साथ बौद्धिक विकास भी आवश्यक होता है। केवल शिक्षा तथा साहित्य में ही पल्लवन का महत्त्व नहीं है बल्कि उत्कृष्ट वक्ता, पत्रकार, नेता, प्रोफेसर, वकील आदि पद प्राप्त करने के लिए इस कला से अवगत होना आवश्यक है। इतना ही नहींय कहानी लेखन, संवाद–लेखन, विज्ञापन, समाचार, राजनीति तथा अनेक व्यवसायों में भी पल्लवन का उपयोग होता है। हमारे कैरियर की दृष्टि से भी पल्लवन उपयुक्त है।

मितवा : सर जी, कितनी अच्छी और महत्त्वपूर्ण जानकारी आप दे रहे हैं लेकिन मेरे मन में प्रश्न उठ रहा है कि पल्लवन की विशेषताएँ क्या होती हैं?

(१) संजाल पूर्ण कीजिए : (०२)

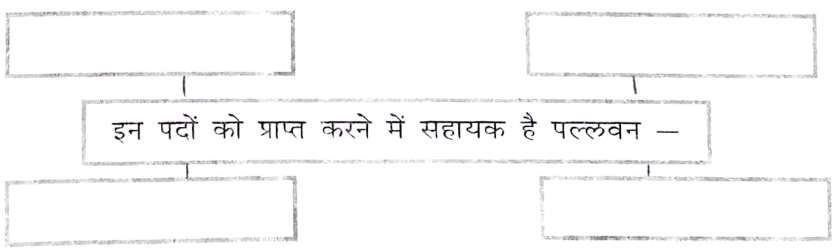

(२) निम्नलिखित शब्दों से प्रत्यय छाँटकर लिखिए: (०२)

(१) शारीरिक – (२) राष्ट्रीय –
(३) भयावहता –(४) जहरीली–

(३) 'मनुष्य के लिए शारीरिक विकास के साथ–साथ मानसिक विकास भी आवश्यक होता है' इस विषय पर ४० से ५० शब्दों में अपने विचार लिखिए। (०२)

प्र. ४.(आ) निम्नलिखित प्रश्नों में से किसी एक का उत्तर ८० से १०० शब्दों में लिखिए: (०४)
(२ में से १)

(१) फीचर लेखन के सोपानों को क्रम से घटक शब्दों में स्पष्ट कीजिए । (०४)

(२) 'प्रकाश उत्पन्न करने वाले जीवों के लिए प्रकाश की उपयोगिता' विषय को स्पष्ट कीजिए। (०४)

अथवा

प्र. ४.(आ) सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए: (०४)

(१) ——————————के बिना फीचर अविश्वसनीय बन जाता है। (०१)
(i) बौद्धिकता (ii) तार्किकता (iii) नवीनता (iv) नैतिकता

(२) मैं उद्घोषक की भूमिका पूरी ——————————से निभाता हूँ। (०१)
(i) शिष्टता (ii) निष्ठा (iii) जिम्मेदारी (iv) प्रतिष्ठा

(३) सटीक विशेषणों के प्रयोग से भाषा को ——————————प्राप्त होता है। (०१)
(i) गौरव (ii) सौष्ठव (iii) सम्मान (iv) श्रृंगार

(४) विश्व में ऐसे बहुत–से जीव पाए जाते हैं, जिनके ——————————नहीं होती। (०१)
(i) उँगलियाँ (ii) आँखें (iii) नाक (iv) गरदन

प्र.४.(इ) निम्नलिखित अपठित गद्यांश पढ़कर सूचनाओं के अनुसार कृतियाँ कीजिए: (०६)

सौरमंडल के सबसे बड़े ग्रह बृहस्पति के बाद शनि ग्रह की कक्षा है । शनि सौरमंडल का दूसरा बड़ा ग्रह है। यह हमारी पृथ्वी से करीब ७५० गुना बड़ा है। शनि के गोले का व्यास ११६ हजार किलोमीटर हैय अर्थात, पृथ्वी के व्यास से करीब नौ गुना अधिक ।

सूर्य से शनि ग्रह की औसत दूरी १४३ करोड़ किलोमीटर है। यह ग्रह प्रति सेकंड ९.६ किलोमीटर की औसत गति से करीब ३० वर्षों में सूर्य का एक चक्कर लगाता है। अत: ९० साल का कोई बूढ़ा आदमी यदि शनि ग्रह पर पहुँचेगा, तो उस ग्रह के अनुसार उसकी उम्र होगी सिर्फ तीन साल।

हमारी पृथ्वी सूर्य से करीब १५ करोड़ किलोमीटर दूर है। तुलना में शनि ग्रह दस गुना अधिक दूर है। इसे दूरबीन के बिना कोरी आँखों से भी आकाश में पहचाना जा सकता है। पुराने जमाने के लोगों ने इस पीले चमकीले ग्रह को पहचान लिया था। प्राचीन काल के ज्योतिषियों को सूर्य, चंद्र और काल्पनिक राहु–केतु के अलावा जिन पाँच ग्रहों का
ज्ञान था उनमें शनि सबसे अधिक दूर था ।

शनि को 'शनैश्वर' भी कहते हैं। आकाश के गोल पर यह ग्रह बहुत धीमी गति से चलता दिखाई देता है, इसीलिए प्राचीन काल के लोगों ने इसे 'शनैश्चर' नाम दिया था। 'शनैश्चर' का अर्थ होता है धीमी गति से चलने वाला।

(१) संजाल पूर्ण कीजिए : (०२)

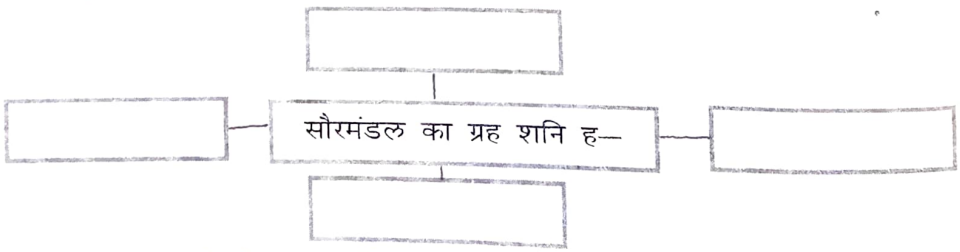

(२) निम्नलिखित शब्दों के समानार्थी शब्द लिखिए: (०२)
(१) सूर्य– (२) गति–
(३) आकाश–(४)आँख–

(३) 'सौरमंडल' विषय पर ४० से ५० शब्दों में अपने विचार लिखिए । (०२)

प्र.४.(ई) निम्नलिखित शब्दों के लिए हिंदी पारिभाषिक शब्द लिखिए: (८ में से ४) (०४)

(१) Custodian
(२) Authentic
(३) Reinvestment

(४) Dismiss
(५) Arrears
(६) Friction
(७) Antiseptics
(८) Output

विभाग ५—व्याकरण : १०अंक

प्र.५.(अ) सूचना के अनुसार कृतियाँ कीजिए :

निम्नलिखित वाक्यों का दी गई सूचना के अनुसार काल परिवर्तन कीजिए: (०२)
(४ में से २)

(१) ट्रस्ट के सचिव ने मुझे एक लिफाफा दिया। (अपूर्ण भूतकाल) (०१)
(२) साधुओं की एक मंडली शहर के अंदर दाखिल हुई। (सामान्य वर्तमानकाल) (०१)
(३) वह पढ़ लिख कर नौकरी करने लगा । (पूर्ण भूतकाल) (०१)
(४) नई चौड़ी राह उसी में से दिखाई देगी। (सामान्य वर्तमानकाल) (०१)

(आ) निम्नलिखित पंक्तियों में उद्धृत अलंकार पहचानकर उसका नाम लिखिए: (०२)
(४ में से २)

(१) सठ सुधरहिं सत्संगति पाए । (०१)
पारस परस कुधातु सुहाए ।।
(२) पड़ी अचानक नदी अपार । (०१)
घोड़ा उतरे कैसे पार।
राणा ने सोचा इस पार ।
तब तक चेतक था उस पार ।।
(३) सिंधु — सेज पर धरा वधू । (०१)
अब तनिक संकुचित बैठी — सी ।
(४) उषा सुनहले तीर बरसती । (०१)
जयलक्ष्मी सी उदय हुई ।

(इ) निम्नलिखित पंक्तियों में उद्धृत रस पहचानकर उसका नाम लिखिए :(४ में से २) (०२)
(१) एक अचंभा देखा रे भाई । (०१)
ठाढा सिंह चरावे गाई ।
पहले पूत पाछे माई।
चेला के गुरु लागे पाई।
(२) अति रिस बोले बचन कठोरा। (०१)
कहु जड़ जनक धनुष के तोरा ।
बेगि देखाउ मूढ़ न त आजू ।
उलटउँ महि जह लहि तव राजू ।
(३) कहत, नटत, रीझत, खिझत, मिलत, खिलत, लजियात । (०१)
भरे भौन में करत हैं, नैननु ही सौं बात।
(४) आँखें निकाल उड़ जाते, क्षण भर उड़कर आ जाते। (०१)
शव जीभ खींच के कौवे, चुभला—चुभलाकर खाते ।।

(ई) निम्नलिखित मुहावरों का अर्थ लिखकर वाक्यों में प्रयोग कीजिए :(४ में से २) (०२)
(१) वीर गति को प्राप्त होना । (०१)
(२) मूँछ उखाड़ना। (०१)
(३) कोल्हू का बैल होना । (०१)
(४) गड़े मुरदे उखाड़ना । (०१)

(उ) निम्नलिखित वाक्यों को शुद्ध करके वाक्य फिर से लिखिए : (४ में से २) (०२)
(१) सभी जंगल की वनस्पतियाँ फूल चढ़ रही है। (०१)
(२) उस बगीचे में अनेकों फूल खिला हैं। (०१)
(३) निराला जी अपने जुग की विशिष्ठ प्रतिभा हैं । (०१)
(४) मिट्टी भी आज प्रदूशण से अछूती नहीं रही। (०१)

Date 17/1/2024 | Navkonkan Eduction Society's | Roll

D. B. J. College, Chiplun

XII Preliminary Examination 2023-24

Time - 3:00 Hrs. | Sub. - Sanskrit | Pages - 6 | Max. Marks - 80

प्रथमः विभागः - सुगमसंस्कृतम् (6)

प्रश्नः 1 अ) चित्रं दृष्ट्वा व्यावहारिकसूचनाः लिखत। 3





प्रश्नः 1 ब) अधोदत्तान् शब्दान् योग्यस्तबके वर्गीकुरुत। (केवलं 6) 3

कला	क्रीडा	शिक्षणम्
------	------	------

(मञ्जूषा - शोधनिबन्धः, शुकसारिकाप्रलापनम्, तूर्यम्, जलतरणम्, स्नातकपदवी, मोक्षपटः, कर्णपत्रभङ्गः)

द्वितीयः विभागः - पद्यम् (12)

(अवबोधनं, शब्दज्ञानं, पृथक्करणम्, अन्वयपूर्तिः, सरलार्थः)

प्रश्नः 2 अ) पद्यांशं पठित्वा निर्दिष्टाः कृतीः कुरुत। 4

अ 1) अवबोधनम् (3 तः 2) 2

1) वाक्यं पूर्णं लिखित्वा सत्यं वा असत्यम् इति लिखत।
विनायकः तनुं विस्तारयति।

2) रेखाङ्कितं पदम् आधृत्य संस्कृतभाषया प्रश्ननिर्माणं कुरुत।
त्रेतिनि हनुमान् पुराप्लवत्।

3) संस्कृतभाषया पूर्णवाक्येन उत्तरत।
रक्षकः किमर्थं भीतिभग्नहृदयो बभूव?

अन्तरेऽत्र विवरं विनायकोऽल्पयत्नकरणाद् अपावृणोत् ।
संप्रवेश्य च तनूकृतां तनुं तेन सोऽयतत निर्गमे बहिः ॥१०॥

घर्मपूरित इतः श्वसन् मुहुर्द्वारभङ्गमकरोत् स रक्षकः ।
शून्यकक्षमवलोक्य तु क्षणात् भीतिभग्नहृदयो बभूव सः ॥११॥

घर्षणोन्मथितपार्श्वचर्मवान् वीर-सावरकरो गवाक्षतः ।
निःसृतोऽब्धिसलिले स्वमक्षिपत् त्रेतिनीव हनुमान् पुराप्लवत् ।

अ 2) पृथक्करणम् - स्तम्भपूरणं कुरुत। 2

कः	किं करोति?
विनायकः	------- , --------
रक्षकः	-------- , --------

(मञ्जूषा - श्वसिति, यतते, क्षिपति, अपावृणोति, अवलोकयति, निःसरति, संप्रवेशयति)

प्रश्नः 2 ब) पद्यांशं पठित्वा निर्दिष्टाः कृतीः कुरुत। 4

ब 1) अवबोधनम् (3 तः 2) 2

1) उचितं कारणं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत।
मूढजने विभवं ददासि यतः ----------।
विद्वत्सु मत्सरः।
मूर्खस्य नान्या गतिः।

2) रेखाङ्कितं पदम् आधृत्य संस्कृतभाषया प्रश्ननिर्माणं कुरुत।
मूर्खेभ्यो द्रविणं ददामि।

3) विशेषणे चिनुत।
पद्या - ------, ------

पद्यं मूढजने ददासि विभवं विद्वत्सु किं मत्सरः?
नाहं मत्सरिणी, न चापि चपला नैवास्ति मूर्खे रतिः ।
मूर्खेभ्यो द्रविणं ददामि नितरां तत्कारणं श्रूयतां
विद्वान्सर्वजनेषु पूजिततमो मूर्खस्य नान्या गतिः ।।४।।

ब 2) शब्दज्ञानम् (3 तः 2) 2

1) सप्तमीविभक्त्यन्तपदे चित्वा लिखत।

2) सन्धिविग्रहं कुरुत। - नैवास्ति = -------- + --------

3) विद्वत्सु किं मत्सरः? - विद्वत्सु इत्यस्य स्थाने तद् सर्वनाम्नः योग्यरूपं योजयत।

प्रश्नः 2 क) पद्यांशं पठित्वा अन्वयं लिखत। अथवा माध्यमभाषया सरलार्थं लिखत। 4

तिष्ठन्मयूरेशपुरे गणेशः क्लेशानशेषानपि यत्र हन्ति ।
प्रस्तूयते प्रेमपुरे प्रमोदान्मल्लारिपूजासु च येलकोटः ।।३।।

विन्यस्तहस्तः स्वनितम्बबिम्बे कल्पद्रुमो भक्तमनोरथानाम् ।
तिष्ठत्यपास्य श्रममिष्टकायामनादिकालादिह पाण्डुरङ्गः ।।४।।

अन्वयः - यत्र -------- तिष्ठन् गणेशः -------- अपि क्लेशान् हन्ति। प्रेमपुरे -------- प्रमोदात् -------- प्रस्तूयते ।

अन्वयः - स्वनितम्बबिम्बे विन्यस्तहस्तः -------- कल्पद्रुमः पाण्डुरङ्गः -------- श्रमम् -------- इह -------- तिष्ठति।

तृतीयः विभागः - गद्यम् (9)
(अवबोधनं, शब्दज्ञानं, पृथक्करणं, स्पष्टीकरणम्)

प्रश्नः 3 अ) गद्यांशं पठित्वा निर्दिष्टाः कृतीः कुरुत। 4

अ 1) अवबोधनम् (3 तः 2) 2

1) रेखाङ्कितं पदम् आधृत्य संस्कृतभाषया प्रश्ननिर्माणं कुरुत।
भूमौ बीजानि वापयेत्।

2) पूर्णवाक्येन उत्तरं लिखत।
राजा कान् बिभृयात्?

3) वाक्यं पूर्णं लिखित्वा सत्यं वा असत्यम् इति लिखत।
क्षेत्रे तृणं स्थापयेत्।

सीताध्यक्षः सर्वधान्य-पुष्प-फल-शाक कन्दमूल-वाल्लिक्य-क्षौम-कार्पासबीजानि यथाकालं गृह्णीयात् । (२.२४.१,२) बहुहलपरिकृष्टायां भूमौ (बीजानि) वापयेत् । यथाकालं च सस्यादि जातं जातं प्रवेशयेत् । न क्षेत्रे स्थापयेत् किञ्चित् पलालमपि पण्डितः। (२.२४.३१)

दुर्भिक्षे राजा बीजभक्तोपग्रहं कृत्वाऽनुग्रहं कुर्यात्, दुर्गसेतुकर्म वा भक्तानुग्रहेण, भक्तसंविभागं वा । (४.३.१७) उपहतान् पितेवानुगृह्णीयात् । बाल-वृद्ध-व्यसन्यनाथांश्च राजा बिभृयात् । (२.१.२६)

अ 3) शब्दज्ञानम्। (3 तः 2) 2

1) समानार्थकशब्दौ चित्वा लिखत। सङ्कटग्रस्तः - --------तूलः - ------

2) पिता इव अनुगृह्णीयात्। - पिता इत्यस्य स्थाने तद् सर्वनाम्नः योग्यरूपं योजयत।

3) सन्धिविग्रहं कुरुत। - व्यसन्यनाथांश्च = -------- + --------

अथवा

अ 2) पृथक्करणम् - चतुष्कोणं पूरयत। 2

1) सीताध्यक्षः गृह्णीयात्। --------
2) सीताध्यक्षः प्रवेशयेत्। --------
3) राजा कुर्यात्। --------
4) सीताध्यक्षः वापयेत्। --------

प्रश्नः 3 ब) माध्यमभाषया ससन्दर्भं स्पष्टीकुरुत। (2 तः 1) 5

1) पुष्पभूषणान्यपि लोकप्रियाणि।
2) न कापि श्रेष्ठा कनिष्ठा वा।

(अवबोधनं, शब्दज्ञानं, पृथक्करणम्, स्पष्टीकरणम्)

प्रश्नः 4 अ) नाट्यांश पठित्वा निर्दिष्टाः कृतीः कुरुत। 4

अ 1) अवबोधनम् (3 तः 2) 2

1) वाक्यं पूर्णं लिखित्वा सत्यं वा असत्यम् इति लिखत।
नटः मुक्तः जातः ।

2) रेखाङ्कितं पदम् आधृत्य संस्कृतभाषया प्रश्ननिर्माणं कुरुत।
कर्मणा पूजितः ईश्वरः।

3) संस्कृतभाषया पूर्णवाक्येन उत्तरत।
ईश्वरः केभ्यः मुक्तिं दास्यति?

भृङ्गाचार्यः : अरे, अरे न त्वया मह्यं दक्षिणा प्रदत्ता ।

नटः : आचार्य, मुक्तोऽहम् । अधुना कथं मया क्षुद्रः अर्थव्यवहारः कार्यः । एष गच्छामि । पेन्द्या, एहि । (निर्गतौ)

भृङ्गाचार्यः : अरे मम दक्षिणा । मम दक्षिणा । (तावनुधावति) (प्रविशन्ति पेन्द्या, नटः तथा वृद्धगोपः विरागः)

विरागः : श्रुतं मया सर्वम् । अनेन मार्गेण न मुक्तेः न वा मुक्तायाः प्राप्तिर्भविष्यति । शृणु । अरे प्रीतिविषये तथा मोक्षविषये बाह्योपचाराः न गण्यन्ते । प्रीतिविषये मनोमेलनं, हृदयसमर्पणं च आवश्यकम् । यदि युवां परस्परानुरक्तौ तर्हि एव मनोमेलनं भवति ।

नटः : कथं मुक्तिं लप्स्ये । मार्गदर्शनं प्रार्थये ।

विरागः : अरे, अस्मादृशैः सामान्यैः जनैः फलेच्छां परित्यज्य नियतानि कर्माणि कर्तव्यानि । कर्मणा पूजितः ईश्वरः अस्मभ्यं मुक्तिं दास्यति इति मे विश्वासः ।

अ 2) शब्दज्ञानम् (3 तः 2) 2

1) समानार्थकपदयुगलं चित्वा लिखत।

2) विशेषणे चित्वा लिखत। - कर्माणि - -------, अर्थव्यवहारः - ------

3) सन्धिविग्रहं कुरुत। - तावनुधावति

प्रश्नः 4 ब) नाट्यांशं पठित्वा निर्दिष्टाः कृतीः कुरुत। 4

ब 1) अवबोधनम् (3 तः 2) 2

1) उचितं कारणं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत।
परिव्राजकः शाण्डिल्यस्य रोदनं निवारयति यतः ----------।
1) गणिका न मृता।
2) संन्यासिभिः न शोकः करणीयः।

2) रेखाङ्कितं पदम् आधृत्य संस्कृतभाषया प्रश्ननिर्माणं कुरुत।
अशोककोटरात् निर्गतः कालसर्पः।

3) पूर्णवाक्येन उत्तरत।
परिव्राजकः कदा तत्त्वज्ञानप्रवचनं वदति?

गणिका : मधुकरिके, पश्य, दर्शनीयः अशोककिसलयः । एनं गृह्णामि । (तथा करोति ।)

यमदूतः : अयं स कालः । यावत् सर्पो भूत्वा, अशोककोटरे स्थित्वा, दष्ट्वा विषवेगेण प्राणान् हरामि । (तथा करोति ।)

गणिका : हम्, केनापि दष्टाऽस्मि ।(भूमौ पतति ।)

सखी : अज्जुके, अयं सः अशोककोटरात् निर्गतः कालसर्पः । परित्रायतां परित्रायताम् ।

शाण्डिल्यः : अविधा, भगवन्, परित्रायताम् । परित्यजति खलु प्राणान् एषा अज्जुका ।

परिव्राजकः : वासांसि जीर्णानि यथा विहाय..

शाण्डिल्यः : अलं तत्त्वज्ञानप्रवचनेन । शीघ्रं कोऽपि उपायः चिन्त्यताम् । हा हन्त, मृता खलु एषा । (रोदिति ।)

परिव्राजकः : (विचिन्त्य) शाण्डिल्य, अलं रोदनेन । अस्माभिः संन्यासिभिः न शोकः करणीयः ।

शाण्डिल्यः : आः अपेहि निःस्नेह! मन्ये, निष्फलं ते योगसामर्थ्यं यदि अस्याः शरीरे पुनः प्राणसञ्चारं कारयितुं न शक्नोषि ।

ब 2) पृथक्करणम् - चतुष्कोणं पूरयत। 2

1) दंशं करोति - --------
2) सर्पः भवति - --------
3) रोदनं करोति - --------
4) भूमौ पतति - --------

प्रश्नः 4 क) माध्यमभाषया ससन्दर्भं स्पष्टीकुरुत। (2 तः 1) 5

1) कथमेतावेव सीतातनयौ।

2) मम खलु तातो दुष्यन्तः, न त्वम्।

पञ्चमः विभागः - साहित्यम् (8)

प्रश्नः 5) उचितं विकल्पं चित्वा वाक्यानि पुनर्लिखत। (10 तः 8) 8

1) -------- महोदयेन सामाजिकनाट्यं लिखितम्।
(कीथ, भातखण्डे, भट)

2) भवभूतिकालिदासयोः कालनिर्णयः -------- महोदयेन कृतः।
(वा. वि. मिराशी, म. के. ढवळीकर, नी. पु. जोशी)

3) स्वप्नवासवदत्तस्य नाटककारः --------।
(अश्वघोषः, व्यासः, भासः)

4) -------- पुराभिलेखानां वाचनार्थम् आवश्यकम्।
(व्याकरणम्, लिपिज्ञानं, भाषाशास्त्रम्)

5) अभिनयस्य ------ प्रकाराः।
(सप्त, चत्वारः, अष्ट)

6) गुप्तकालस्य -------- प्राप्तानि।
(नाणकानि, मन्दिराणि, तालपत्राणि)

7) -------- इति प्रहसनम्।
(कुन्दमाला, रत्नावली, भगवदज्जुकीयम्)

8) -------- दश प्रकाराः।
(नाटकस्य, रूपकस्य, रसस्य)

9) -------- नाट्यशास्त्रस्य टीकाकारः।
(दासगुप्ता, शिवगणेशमूर्तिः, अभिनवगुप्तः)

10) मयमतग्रन्थस्य विषयः --------।
(स्थापत्यम्, धर्मप्रसारः, संस्कृतिसमालोचनम्)

षष्ठः विभागः - लेखनकौशलम् (16)

प्रश्नः 6) अधोनिर्दिष्टे कृती कुरुत। (3 तः 2) 16

1) मञ्जूषातः उचितान् शब्दान् चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयित्वा चित्रपटवर्णनं पुनर्लिखत। 8

आधुनिककाले भारतीययुवकानां -------- आकृष्टवान् मराठीचित्रपटः नाम सैराट इत्येव। सैराट इति मराठीशब्दस्य अर्थः ------, अनिर्बन्धम् इति। महाविद्यालये पठन्तौ युवतीयुवकौ परस्परम् अनुरक्तौ। किन्तु तयोः विवाहः ------ गृहजनैः न अनुमतः। ----- परिवारयोः वित्तीयस्तरौ अपि भिन्नौ। अतः उभौ गृहाभ्यां पलायनं कृत्वा दूरवर्तिनं प्रान्तं व्रजतः। उपजीविकार्थं सङ्घर्षं कृत्वा सुखेन जीवनं यापयतोः तयोः अपत्यलाभः भवति। किन्तु -------- कन्यायाः परिवारजनाः तत्रागत्य उभयोः हत्यां कुर्वन्ति। शोकान्तः अपि ------ चित्रपटः भारते सर्वत्र लोकप्रियः जातः। आधुनिककाले अपि भारतदेशे जातिभेदः ------ गहनः, विनाशकः च इत्यस्य यथार्थं चित्रणं कृतम्। अद्यावधि षट्सु भारतीयभाषासु ------ चित्रान्तरणं सञ्जातम्। जातिभेदः शोककारकः इति अस्य चित्रपटस्य सन्देशः। अस्य गीतानि अपि अतीव श्रवणीयानि।

(मञ्जूषा - कियान्, मिथ्याप्रतिष्ठया, अयं, जातिभेदकारणात्, अस्य, मनांसि, तयोः, स्वैरम्)

अथवा

2) निमन्त्रणपत्रिकायाः आधारेण संस्कृतभाषया वृत्तान्तलेखनं कुरुत। 8

निमन्त्रणम् ।

।। सम्मिलामहे सम्मोदामहे ।।

स्नेहसम्मेलनम्

गुरुकुल-विद्यामन्दिरम् , सङ्गमनेरम्

आयोजयति

भारतस्य ऐतिहासिकयात्राः

(ऐतिहासिक-लघुनाटिकानां प्रस्तुतीकरणम्)

प्रमुखातिथिः – डॉ. रघुनाथः । (विख्यातः अभिनेता)

अध्यक्षः – श्री. नयनीशः कवठाळे । (प्राचार्यः)

स्थलम्– सावित्रीबाई-फुले रङ्गमन्दिरम् , सङ्गमनेरम् ।

समयः– रात्रौ ८.०० तः १०.०० । दि. १४ डिसेम्बरः २०--

छात्राणां पालकानां च हार्दं स्वागतम् ।

* संयोजकाः *

नीलिमा लगडे	सुहासः वैती	विजयः लामकाने
सम्मेलनप्रमुखः	छात्रप्रमुखः	छात्रप्रमुखः
९८×××××××३७	s1k2v1@rediffmail.com	skk@hotmail.com

अथवा

3) अधोदत्तेषु एकं विषयम् अधिकृत्य संस्कृतभाषया 8 - 10 वाक्येषु निबन्धलेखनं कुरुत। 8

1. भारतविद्या 2. मया अनुभूता आपत्तिः 3. मम प्रियः अभिनेता

सप्तमः विभागः – भाषाभ्यासः (12)

प्रश्नः 7) अधोनिर्दिष्टाः कृतीः कुरुत। (5 तः 4) 12

अ) नामतालिकां पूरयत। (8 तः 6) 3

नाम	प्रातिपदिकम्	अन्तम्	लिङ्गम्	विभक्तिः	वचनम्
वनवासिनां	------	इन्नन्तम्	पुंलिङ्गम्	------	बहुवचनम्
पितुः	पितृ	ऋकारान्तम्	पुंलिङ्गम्	------	------
भवतीभ्यां	भवती	ईकारान्त	-------	------	द्विवचनम्
अम्बया	------	--------	स्त्रीलिङ्गम्	तृतीया	एकवचनम्

आ)समासतालिकां पूरयत। (8 तः 6) 3

समस्तपदम्	विग्रहः	समासनाम
धर्मपूरितः	---------	तृतीयातत्पुरुषः।
फलदा	---------	उपपदतत्पुरुषः।
मूढजनः	---------	कर्मधारयः
भिक्षार्थम्	भिक्षायै इति।	---------
---------	सुराणां वाणी।	षष्ठीतत्पुरुषः।
असन्तः	न सन्तः।	---------
प्रतिवर्षम्	वर्षं वर्षं प्रति।	---------
--------	विन्यस्तौ हस्तौ येन सः।	बहुव्रीहिः।

इ) तद्धितान्तकृदन्तयोः स्तम्भं पूरयत। (8 तः 6) 3

तद्धितान्ताः	कृदन्ताः
-------	-------

(मञ्जूषा - धार्तराष्ट्रः करदः भारतीयाः वैदिकाः
विलोक्य चापलम् यौवनं प्राप्तिः)

ई) समानार्थकशब्दं लिखत। (8 तः 6) 3

गङ्गा विघ्नः पत्नी परिव्राजकः
मार्जारिः वह्निः द्विरेफः षण्मुखः

उ) सूचनानुसारं परिवर्तनं कुरुत। (5 तः 3) 3

1) लकारं परिवर्तयत।

कस्यचित् लोकवीरस्य भवेत्। (लोट्-लकारः)

2) वचनं परिवर्तयत।

दन्तांस्ते गणयिष्ये। (बहुवचनम्)

3) सति सप्तमी रचनां निष्कासयत।

युगले विलोकिते चक्षुरुद्बाष्पतां गतम्।

4) वाच्यपरिवर्तनं कुरुत।

अहं प्रेषितः यमेन।

5) पूर्वकालवाचक-धातुसाधित-अव्ययं निष्कासयत।

त्वमेव सूत्रधारो भूत्वा लोकनाट्यं प्रदर्शय।

अष्टमः विभागः - अपठितम् (4)

प्रश्नः 8) संस्कृतवाक्यानां माध्यमभाषया अनुवादं कुरुत। (6 तः 4) 4

1) मूर्खः गोपालः काशीं गत्वा संस्कृतं शिक्षितवान्।

2) गरुडः आम्रवृक्षे उपविश्य आम्रं खादति स्म।

3) छात्राः पाठ्यपुस्तकानि पठेयुः, स्वाध्यायं च कुर्युः।

4) अरण्यानि रक्षणीयानि यतः प्राणवायुः प्राप्यते।

5) यदि मानवः पर्यावरणरक्षणं न करिष्यति तर्हि कष्टम् अनुभविष्यति।

6) माता मां देवीं पूजयितुम् आह्वयति।